

zeruko ARGIA

BANAKOLA: OKENDO, 22 · DONOSTIA · TEL. 126666 · PREZIOA 8 PEZETA

sekularrak apaiztu

NON ZER

Konbenio berri bat
Giguzkoarako

Ugalde 3 gn.

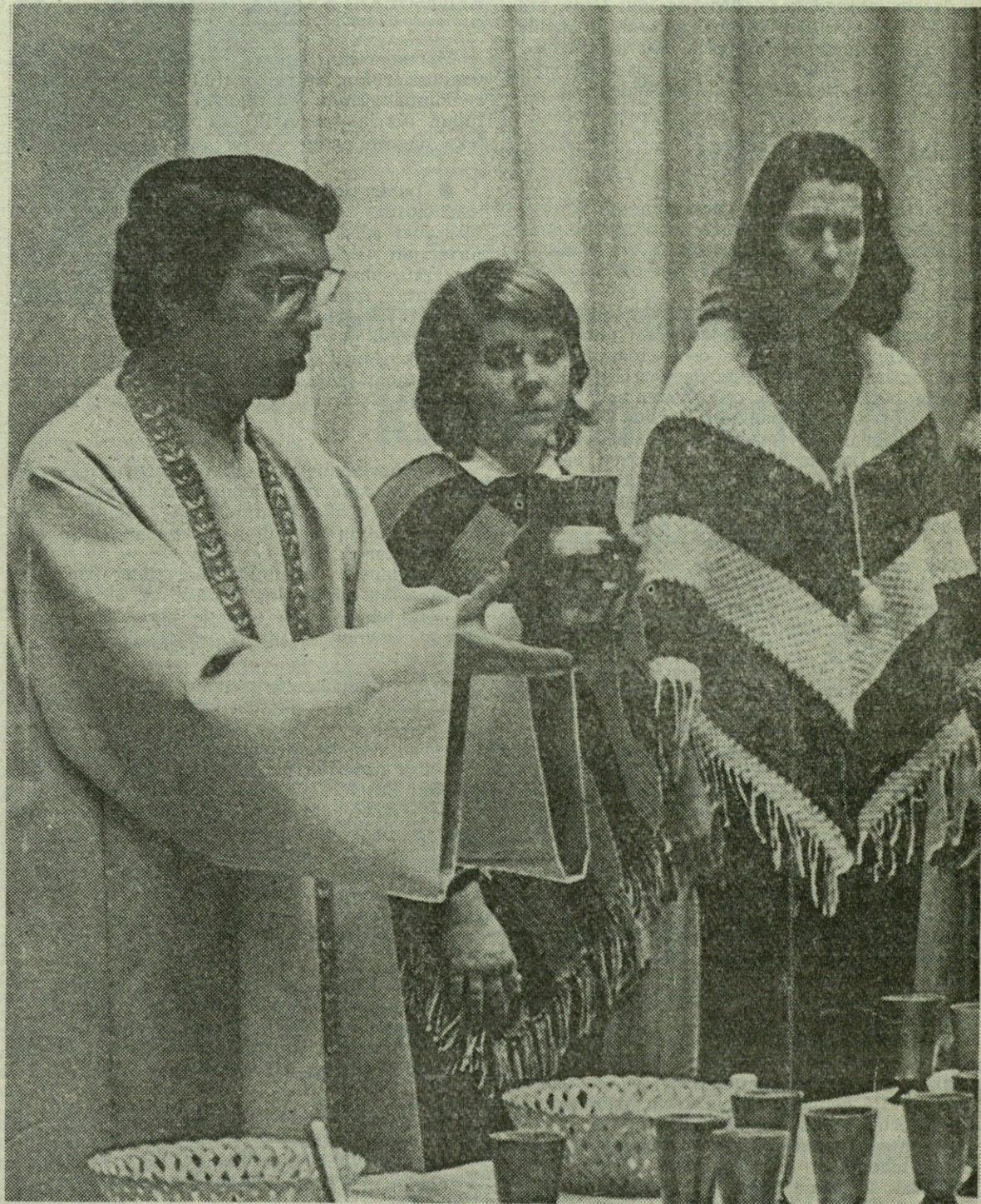
Guzioak gara arabe
nahiz israeldar

Ansola 5 gn.

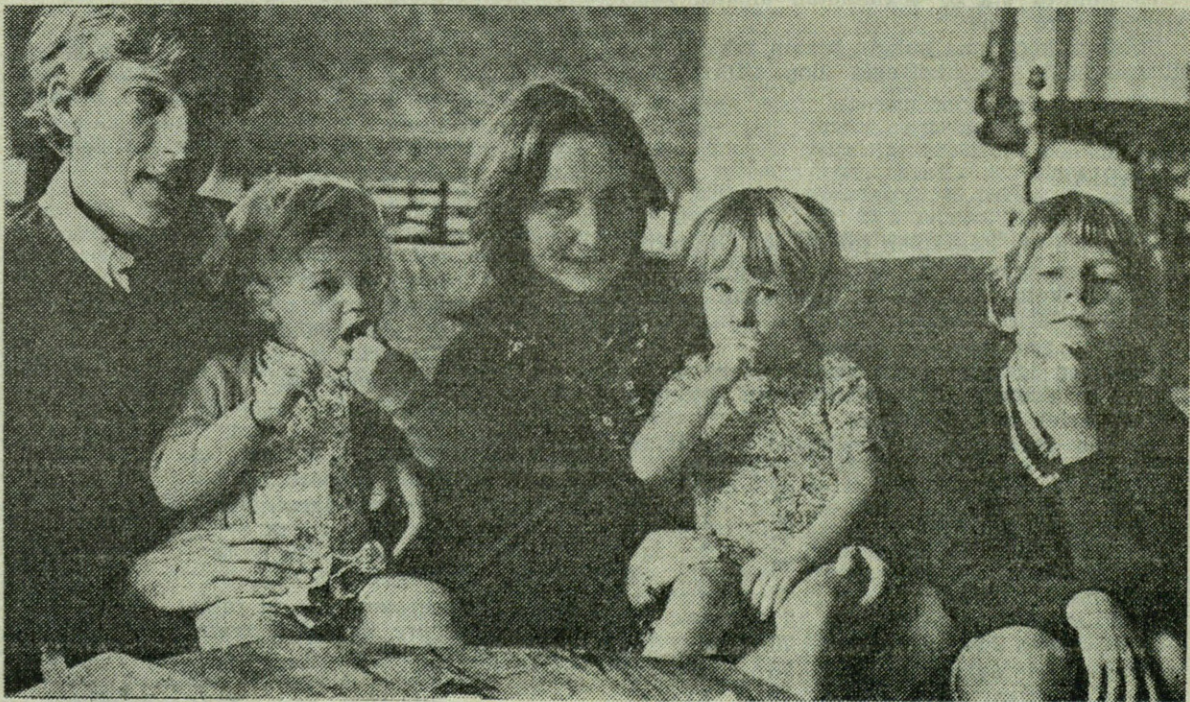
Ezkerra eta eto
kizunaren utopia

Azurmendi . . . 6 gn.

Ikastola 8 gn.

APAIZEN EZKONTZAZ, ZER?

Erromeriak, bertsolariak, jokulariak

USURBILEN ERROMERIA

ERROMERIA jarri dute jaiero eta igandero Usurbildarrek Herriko Etxeak babesturik.

Trikitilariak alaituko dute erromeri hau. Zialtza, Laja, Sakabi eta abar txandutuko dira urtearen buruan.

Herriko eta inguruko guraso, haur eta gaztetxoetan pentsaturik eratu da igandero erromeria hau. Egokia da horretarako Usurbil. Leku lasaia, patxadakoa. Plaza egokia. Lasai etorri daitezke gurasoek beren haurrekin Usurbila. Merezki du honelako erromeria bati laguntzea.

Guraso eta haur denak jolastu daitezke edeki. Alai igaro dezakete jai arratsaldea.

AÑORGAN BERTSOLARIAK

Urtero jarri ohi dute garai honetan Añorgarrek bertsolari saioa. Eskuerakutsi bat egun nahi izaten diote urte hartan omenutako bertsolariari eta bide batez txanpon batzuk biltzen dituzte ikastolarentzat.

Hamalau urte arteko irakaskintza beren haurrei emango dien ikastola jaso nahi dute Añorgarrek. Oinarrizko heziera osoa eman nahi die euskaraz beren haurrei. Ez da berrikeria lana Añorga bezalako herri txiki batentzat.

Lau bertsolarik bakarrik jardun ahal izan zuten igandean. Gorrotxategi, Igartza, Lasarte eta Lazkao-Txiki, hain zuzen ere. Ez zuten kantatzeko baimenik izan Agirre eta Jon Enbeitak. Jaialdia egiteko baimena ere azken orduan iritxi zuten.

Ez zen aurrez zabalkunde gehiegi egiteko astirik eduki. Horregatik edo, ez zen jende gehiegi bildu bertsolariei entzutera Añorgan.

Bertsolariek ere ezin gogoan duten guztia esan egoera honetan. Kolkoan gorde behar zen-bait ateraldi.

Jendea urri antzean, lau bertsolari bakarrik bertsotarako, lagunak bizkarrera erotzen ari den zama gogoan. Halere ez zen saio txarra izan. Oso gauza politak abestu ziren.

Saioaren bukaeran Balendin Enbeitari eman zitzaion ohiturazko eskuerakutsia. Giro jatorra sortu zen bazkalondoan. Bertsolari guztiek jardun ahal izan zuten.

AIERBE-ARRIA III

Jende asko zen igandean Tolosan. Inauteri usaiak bildu zuen gehiena noski. Baina zezen-plazan ere jende asko sartu zen. Izan ere ikusteko jokia zegoen. Aierbe eta Arria III korrika eta haizkoran.

Begi ona dauka jendeak. Aierberen alde zegoen. Mutil gogorra da Aierbe. Ez da erraz honelako joku batean hau hausten.

Arria III gehiago da haizkoran. Korrika, ordea, Aierbek erraz irabazten dio.

54 ontzako hamaikana enbor ebaki behar zituzten lehenik.

Arriak 28 minutu eta 11 segundotan ebaki zituzten.

Aierbek, berriz, 31 minutu eta 05 segundotan.

Kendu zion koska puska bat Arriak Aierberi, baina ez nahikoa.

Ondoren 8 kilometro egin behar zituzten korrika.

Bazituen Arriak 700 metro eginik Aierbe hasterako. Halere 73garren birarako orpo orpo zuten Arriak Aierbe.

59 minutu eta 39 segundotan amaitu zuen Aierbek bere lana.

Aierbek bere lana bukatu bezain azkar Arria Hirugarrenak ere utzi egin zion alferrik lan egiteari.

BOLARIAK

Zerainen eta Legazpian jokatu zen Gipuzkoako bolarien txapelketa. Goizean Zerainen hasi zen txapelketa arratsaldean Legazpian amaitu zen. 50 bolariaren artean jokatu zen. Jende asko bildu zen bolariak ikustera.

Datorren igandean regularidadeko mota hasiko dute Añorgan. Hamalau jaitan jokatu dute bolariak mota honetara.

Honela geratu zen Gipuzkoako txapelketa:

1.—Simon Gereño	82	brillekin.
2.—Juan Telleria	81	»
3.—Eusebio Zazalegi	80	»
4.—Joxe M. ^a Usabiaga	79	»
5.—Antonio Alustiza	78	»
6.—Markos Madina	77	»
7.—Hilario Lekuona	77	»
8.—Gilberto Juaristi	76	»
9.—Manuel Matxain	76	»
10.—Iñaki Ugarteburu	76	»

Lanak asko aurretatu dizkigu AMATIÑO idazle herrikoi eta langile aspergaitzak. BERTSOLARI SAIOAK deituriko sail hau guztia bidali digu bertso batez borobildurik. Eskerrik asko, AMATIÑO, nere eta nere irakurleen izenean.

BERTSOLARI SAIOAK

Martxoarekin batera datorkigu udaberria, eta udaberriarekin, antza, ugaldutako bertsolari doinuak. Hona, hor hemen jaso ahal izan ditugun berriak, zenbait, oraindik, erabat zehazteko dagoen arren:

● Lehen lehen saioa Gabirian eratzeko da martxoaren 2an. Aranburu baserriko Eusebio Igarzabal adiskidea buru-belarri saiatu da bere sorterrian bertsolari gazte-gazteen arteko saio bat eratu ahal izateko.

Hantxe izanen dira «Atxolazar» azpeitiarra, Ataungo Begiristain, Murua, Gabiriako bertakoa, Lizaso gaztea, Joxeren seme berbera, Legorretako Mujika eta Zeberio, Itxasotik etorria.

Larunbat gauaz, beraz, bat-bateko bertsolari iharduna Gabirian, eta gazteria nagusi, segurutik.

● Biharamunean, erabat bertsolari saio bat izanen ez bada ere, Donostiako Antzoki Zaharrean, berebiziko kantaldi bat eskainiko dute Antton Valverde, Julian Lekuona eta Xabier Lete kantariak.

Egundainoko kantaldi bakan hau, kopia eta bertso zaharrei atxikia izanen da, alde batetik, eta lehengo eta oraingo bertsolaririk eza-gun eta onenen emaitzari, bestetik.

● Bertsolariak, eta ez nola-nahikoak, martxoaren 10ean, eta Azpeitiko Izarraitz pelotalekuan bilduko diranak. Azpeitian badira hiru bertsolari, bat zein beste trebe bezain jator, eta horra non azpeitiarrek omenaldi bat eskaintzea erabaki duten.

Sei izanen dira hiru azpeitiarren omenetan arituko diren bertsolariak —Lazkao-Txiki, Xalbador, Mattin, Larrañaga, Igarzabal eta Lasarte—, eta beste zortzi, berriz, ahapaldi bana eskainiko dietenak: Egileor, Gorrotxategi, Mugar-tegi, Arozamena, Garmendia, Mitxelena, Etxeberria eta Basarri.

● Sei egunen buruan, martxoaren 16an, alegia, bertsolari saio peto peto bat eratzeko da Plaentxiko Soraluzen. Bertan izanen dira Lasarte, Larrañaga, Gorrotxategi, Egileor, Mugar-tegi eta Narbaiza bertsolariak.

● Martxoaren 30ean, berriz, Eibarren eratzeko da sei bertsolari gazteren arteko ihardunaldia. Bertan izanen dira «Ziolar», Larrañaga, Zendoia, Goiburu, Igarzabal eta Narbaiza bertsolariak.

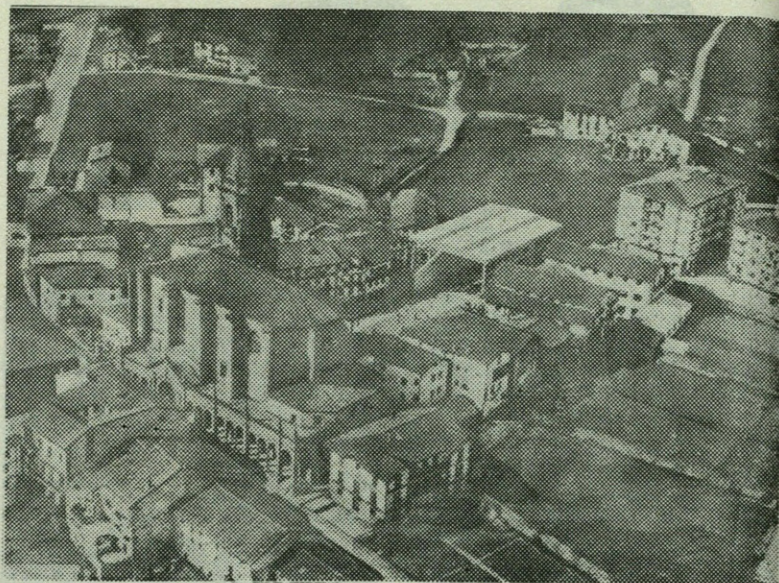
Dakigunez, Bizkaiko bi bertsolarik parte hartzea nahi izan dute antolatzaileek, baina harako bizkaitar gazteok —hogeitaz inguruko gazteak, hain zuzen— ez dira oraingoan ausartu, Igarzabal eta «konpañia», bertsolari eginak direla eta.

Ea ba hurrengoan mutilok. Andoainen laster asko eratzeko da bertsolari gazte gazteen saio bat. Orduan ote?

● Martxoaren 31an, azkenik, Erreterian bilduko da beste bertsolari gazte andana bat. Hantxe izanen dira Goiburu, Narbaiza, Muñoa, Zendoia, «Ziolar», Larrañaga, Cosme Lizaso eta, seguru asko, guk jakin ez dugun zortzigarren bat.

Hilabete honetan
prest udaberrian,
bertsolariak daude
lan egin beharrian.
Gazteria ari da
buru-belarrian
zerbait egin asmotan
nork bere herrian.
Lehen Gabirian,
horra Donostian,
hurrena Azpeitian
eta Plazentzian,
Eibarren izango da
ta Erreterian...
bertsoriak ez da falta
gure Euskal Herrian!

MUTIOZABAL

USURBIL

NORK KUKURRUKU!!!

OLLARRAK

OLLOTEGIAN?

...Ez, FAGOR'ek

sukaldian

TRANSPORTES azkar

ERAMAN-EKARRIRAKO KAMIOI AUNDIAK

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donosti'tik egunero:

iruna, Bilbao, Gazteiz, Jerez de la Frontera, Cadiz, Alicante, Murcia, Cartagena, Granada, Almería, Santander, Valladolid, Zamora, Palencia, Salamanca-ra

Astean iru aldiz:

Sevilla, Lugo, Coruña, Orense eta Vigo-ra

Carrizosa, Grai a Hernani, B. Ergobia, DONOSTIA

Telefonok: 450313 eta 459723

Aptdo 1381

Aptdo 1381

JOSE ZINKUNEGI'REN

OPTICA BERRIA DONOSTIAN

URTIETAN LAN OIETAN OITUA

BARRUAN DANAK EUSKALDUNAK

Hernani, 4

DONOSTIA

ERLOJU ETA BITXITEGIA

Edoardo Chopeitia

Getaria, 10 - Urrutizkifia: 417751 - Etxekoa: 422700 - DONOSTIA

BLAS DE LEZO

ETXE ONTAN DAUZKAZU SAGARDO, ARDO GAIN-GAINEKOAK

ETA EDARI GUZTIENTATIK

Blas de Lezo Kalea, 6

Urrutizkifia: 41 20 65

DONOSTIA

MITXELENA

ORDULARI ETA BITXITEGIA

Dei honi jarraituz bazatoz

zure erlojua KANARIAS bertan

baño merkeago erosiko duzu

Matxin Arzu, 1

ONDARRABI

Herri mutua

Ha'a da gure Herria. Ez du hitzegiten. Isilik eta muturik aurkitzen da. Dena erabakia, dena egina ematen zaio. Emandakoa har, agindutakoa bete, esandakoa entzun eta sinets beste zereginik ez du gure Herriak.

Zarauzko ordekarik onenean egin behar zela autopista erabaki zuen norbaitek. Eta ordeka horretan egiten ari diren autopistari begiratu beste lanik ez du Zarautz osak. Ez du izan ordekatik kanpora bide hori botatzeko indarrik.

Alferrik esango du Gasteiz aldea litzakeela aireportua egiteko lekuri egokiena. Goikoek Sondikan egitea erabaki zuten. "Amen" esatea dagokio Herriari.

Orain Donostia dabil Bilbo adina izan nahiaz. Aireportu haundi bat behar omen du honek ere. Txikiegia nonbait Ondarrabakoa. Lehenagoari, nahiz eta Ondarrabian egon, Donostiakoa deitzen zaio. Oraingoari, nahiz eta gehienbat Donostiako lurretan egiteko asmoa eduki, Usurbilgoa deitzen diote.

Era honetan lasai daude donostiarrak. Usurbilgo mendi galduaren batean izango du Donostiako aireportua. Ez da oraindik ohartu Donostiako jendea buru gainean eta teillatu gainetan dituela ondoan lurreratuko zaizkion hegazkinak. Ez dira jabetu Orio, Hernani, Errenteria eta abar Usurbilen baino burrundara haundiagoa entzunaz bizi eta lo egin beharko dutela.

Hobe dela denentzat haundi bat Gasteizen? Ez da hala erabaki, ordea!

Herria mutu dago. Ez daki hizketan. Zertarako hitza atera?

Hortxe jarriko dizkiote Kantauriko lepoan atomikazko etxeak. Urka-sokaren antzera lepotik zintzilik eraman beharko ditu aurrerantz. Alferrik izango dira Arantzadi elkartearen oharrrak.

Herria etsi-etsian dago. Emandakoa har, agindutakoa bete, esandakoa entzun eta sinets. Herri ase, herri txintxo, herri esandakoa gure herria. Denara jarri da, edozertara ohitu da. Herri hila, hilik dagoen herria!

Urkamendi honetara bortxatu dute demokraziak jokatzen eta bizitzen zekian herria. Herriak onartu gabeko lege eta ohitura bat sartzen ez zen herri honetan, inork ez du ezeretatik hitzik ateratzen. Harategira daramaten bildotsaren antzera marrurik gabe doa heriotzera.

Europako lantegietan baino gorabehera haundiagoak dabilta gure lantegietan. Esnezaleak ere etengabeko negarrea daude. Baina dena alferrik. Hitzegiten ahaztu zaio gure herriari. Ez bait du hitzegiteko lekuri, giroki eta isiltasunik ikusten. Elkarriketarako bideak zaizkio moztu.

Nolako etxeak, nolako lantegiak, zenbat bizilagunetako herriak behar dituen? Ez du hitzik. Dena egina ematen zaio.

Ohartu da zenbait talde herriaren egoera honetaz. Baina herriari parte hartzen erakusteko orde herria nahi dute gidatu eta zuzendu, herria nahi du talde bakoitzak atzetik eraman.

Talde bakoitza herriaren jauntxo bihurtzen da zoritxarrez. Herriari ez zaio pentsa eta erabaki dezan, laguntzen. Herria bortxatu egiten da, alde batera edo bestera ibil dadin. Herriaren izenean eta herriarentzat erabakitzen da, baina herriak berak ez du ezer erabakitzen. Herriak isilik eta mutu jarraitzen du.

Herriari berriro ere agindutakoa betetzen irakasten zaio. Itsu-mustuan eman arazten zaizkio pausoak. Zer irakurri behar duen, nola idatzi behar duen, nolako ikastola sortu behar duen, zein arriskutatik ihes egin behar duen agintzen zaio. Ez zaizkio herriari arrazoiak ematen, ez zaio pentsarazten, ez zaio argiegiten.

Itsumena eta seta sortzen dizkioten aginduak ematen dizkiote herriari. Inork ez du izan nahi herriaren laguntzaile, zerbitzari, morroi. Denok herriaren jaun, artzai eta gidari izan nahi dugu. Herriak artalde izan behar du gure txistuari jarrai diezaion.

Herri mutua, herri isila, herri hila, gure Herria.

Emakumezkoen lanak

Emakumearen eskuetan egon dira gehienetan etxeko lanak. Eta denok dakigu zenbat ordu eskatzen duten.

Azken urteotan emakumezkoak, gero eta gehiago, industri eta zerbitzu lanetan sartu direlako, arazo berriak sortu dira. Hauxe pentsatzen du ezkontzen denak: erabat etxean geratuko ote naiz ala kanpoko lanari jarraituko diot, tresna egokiaz etxeko lanak erraztuz? Zer ote da egokiagoa bietan? galdetzen du.

Badira etxeko lanak bien artean egiten dituzten senar-emazte batzuk. Honela errazago egiten dira etxeko lanak eta beste zeregin askotarako ordu gehiago geratzen zaizkie biei ere. Honela badute bide berriak urratzeko astia.

Baina hau gizonezko gutxi batzuen jokabidea da, zoritxarrez. Gehienek laster egiten dute etxetik anka entzungor eginaz, lagunartera edo jokora edo gizarteko eginkizunetara. Emakumezkoaren bizkar geratzen dira etxeko lanak. Baita egun osoan lantokian jardun bada ere.

Egia da. Azken urteotan lanak asko erraztu eta erosotu dira eskuratu ditugun tresna egokien bidez. Baina tresna hoiak ere ez dute beren gisa lanik egiten. Lana ematen dute. Jabetzen al gera lan hoiak etxe bakoitzean, banaka, eginez, zenbat ordu gehiago behar den eta dirua ere zenbat gehiago eramaten duten?

Bi lan sailli lotua arkitzen da emakumea. Emakumezkoa industri lanera joateko oztipoak gero eta txikiagoak dira gizonezkoaren alde. Izan ere ondo etortzen dira txanpon batzuek.

Baina haurrak datozenean zer? Etxean amonarik ez duenak zerbitzaria hartu behar. Baditu bere gorabeherak haurra amonaren esku uzteak, baina zerbitzariaren esku uzteak?

Batetik oso zail da gaurregun neska biltzea. Edozein neskatxek nahiago du arrazoi osoz beste edozer lan. Gehienetan nexka gaxte txoren bat aurkitu daiteke. Senide asko diren etxeko gaxte txoren bat, umeekin ibiltzen ondo ohitua, umezalea. Baina bidezko al da borondate oneko gaxte txoren baten eskutik gure umeak uztea?

Sikologoek diotenez hiru urte bitartekoa da umeen garairik garrantzitsuenak. Zenbat denbora gaitzen dugu adin horretako umeari zer-nola dagokion pentsatzen?

Profesio mailan, berriz, hauxe ikusiko dugu: Ezkontuentzat ez da goela lan lekuri. Lan bereziak dituzte emakumezkoak, baina sariak eskasagoak. Jakina inork ez du nahi bere lantokian ezkonduko zoriareko «rentalidadea» dela eta. Ez al da umeak ekartzea eta haztea «rentable»?

Mogimentuan eta aldaketan da goen gizartean bakarrik egon behar al du geldirik emakumezkoak?

Dena aldatzen ari da gure inguruan, lana, pentsaera, jokabideak... emakumezkoak jarraitu behar al du beti bezala?

Emakumea profesio mailan lotu den herri guztietan sortu dira arazo hauek. Aurretik eraturik zegoen gizartea eta emakumearen lanak bere leku berezia zuen: etxea eta

haurrak. Orain zer egin lan hoiakin?

Gutxi batzuk gera gaurregun etxetik kanpora lan egiten dugunak. Baina hemendik hamar urtera? Gaur arte nola edo hala moldatu gera bakoitzak. Ez al dute bide zabala goak behar gauza hauek konpontzeko?

Beste herrietan ere hor dabilta irtenbide bila. Sortu dituzte dagoeneko zenbait gauza: jendeak erropa eraz eta merke garbi dezan garbigailuak, otordua egiteko jangelak, haurtzaindegia eta abar. Egoera berri baten hastapenak dituzte.

Badakigu zenbaitentzat astakeriak direla eta bide berri hauetatik abiatzen diren guztiak «mamu gorri» direla. Gehienek ez dute ezer aldatu beharrik dagoenik ikusi ere egiten. Gauzak ondo daude, dauden bezala.

Bide batzuk ebaki behar direla guk garbi ikusten dugu. Honetan

beste askoren iritziak ere argibide lirake.

Zerbait egin ere egin da azken urteotan, baina bakarka antzean. Hiru edo lau laguntxo alkarturik eratuta da zenbait haurtzaindegi. Baina dirurik ez, leku egokirik ez eta ate joka ibili behar eskaleen antzera. Zenbait atetan jo ere ez: eliz etxeetan eta herri-etxeetan adibidez. Denetan ere irekirik baino itxirik gehiago aurkitu dituzte.

Ez al daude, bada, hor «guarderia» ofizialak esango du norbaitek. Bai, badaude. Baina nola eratuak? Zer hezikera ematen zaie haurrei eta zer hizkuntzetan? Zapuztu egin behar al ditugu gure haurrak euskararekin ikasteko garaian? Oso garrantzitsua da euskal haurarentzat munduaren ikuspegia euskaraz hartzea.

Emakume talde batek

Lana, langilea, lantegia

Konbenio berri bat Gipuzkoarako

Konbenio berri bat izenpetua dute Gipuzkoan, burdin saileko langileen konbenioa hain zuzen. Konbeniorik garrantzitsuenetakoa dugu berau; ez, noski, aurrerapen haundiegia lortzen delako Gipuzkoako langile gehientsuenak konbenio honen menpean daudelako baizik.

Konbenio berri honen mamia azaldu nahi dugunez ez gaituzue orain konbenioaren nondik-norakorik eta abar adierazten hasiko, orain arteko konbenioen historia interesgarria izanarren. Izan ere, konbenioa izenpetzerakoan eskuak nahiko loturik aurkitzen dira langileak. Alde batetik sindikatoko ordezkarien bidez etabaidatu behar den arazoa da. Bestetik gauzak gogor eta zuzen eraman nahi izan dituztenean ez dute konbeniorik izenpetzerik izan; baina ondoren ezarri izan den laudo delakoak ez dio langileari on handiegirik egin.

Gatozen konbenio berri honen harira. Diogun, haseratik elkarri sortutako konbenioa dela, besamotz jaiotako haurra. Konbenioaren jomuga nagusienetakoa jorنال arazoa izan ohi da, hots, jorنال ahalik eta gehien jasotzea, sendotzea, jasotzea. Eta maila honetan, gobernuak igaz azaroaren 30ean emandako legez, jorنال izoztuta uztea erabaki zen.

Halaz ere, bazegoen zer aurreturik, baina erdi bidean gelditu beste erremediorik ez dute izan.

LANGILEEK ESKATZEN

ZUTENA

Jorنال kontuan, legez ezarritakoak baino jorنال hobeak jasotzen dituzte langile gehienek. Lege mailan altza erazitako jorنالak ez dute indar handirik baldin eta erreallidatean kobratzen direnak baino gehiago igotzen ez badira. Horregatik, langileek hauxe nahi zuten: hartu edonolako, zozketa eginaz beharbada, hiru lantegi. Bertan langileek jasotzen dituzten jorنالak gogoan izanik batzuek beste zenbat kobratzen duten jakin, eta ehuneko hamalau jorنال horretaz gain jaso. Ez legepekoari begiratzuz, erreallidatean dagoen horri eutsiaz baizik. Agian, zaila izango zaio irakurleari bapatean hau ulertzea, baina langileen helburua zein den erraza ulertuko dugu.

Urte osorako 1960 orduko lan aldia eskatzen zuten. Oporketa edo bakazioak 25 aste egunak, lan egiteari dagozkien egunak. Kinkenoak ere aldatzea eskatzen zuten. Bederatziraino iristea eta zenbat eta lanean denbora gehiago jardun orduan eta kinkeno hobeak ordaintzea. Urtean hiru paga eskatzen dute, 30 eguneko pagak: Gabonetan, uztaillean eta irabaziei dagoeneko, martxoan beste paga bat. Ezkontza dela, norbaiten jaiotza edo heriotza dela, familiako norbait gaxo dagoela eta abar, familiarekiko erantzukizuna betetzearren

egun gehiago eskatzen dute. Bere lantegiaz kanpo, beste herriren batean lanik egin behar badu, lehen hiru egunak 600 pezeta ordaintzea eskatzen da, eta hortik aurrerakoak 500 pezeta gastuen aringarri. Gosariari dagokionez lehen egunean 50 pezeta, bazkaria 350 pezeta eta afaria 200 pezeta ordaintzea eskatzen da.

Bada beste eskabiderik baina hemen aipatuak dira interesgarrienak.

KONVENIOAN LORTU DENA

Langileek eskatu bezala Konbenioa urte bakar batetarako izenpetu da. Jorنالak ez dira erreallidateari begiratzuz ordaintzen, legerari atxikirik baizik. Praktikan, beraz, ez da aurrerapen handirik. Urte osorako lan orduak eskatutakoak baino 122 ordu gehiago dira, hots, 2.082 ordu, ez bait dute oporketarako eskatutakorik eman. Urteko 25 eguneko oporketa izango du langileak, baina lan egiteari dagozkienak ez 25 egun, 21 bakarrik baizik. Familia arteko gertaerak direla eta:

Eskatuak:		
Ezkontzarako	20 egun.	
Seme alabaren bat jai	3 egun.	
Senarra edo emaztea hil	7 egun.	
Senar-emazteak, seme-alabak gaizki badaude	3 egun.	
Semea edo alabaren bat hil	4 egun.	
Emandakoa:		
Ezkontzarako	17 egun.	
Seme alabaren bat jai	3 egun.	
Senarra edo emaztea hil	3 egun.	
Senar-emazteak, seme-alabak gaizki badaude	2 egun.	
Semea edo alabaren bat hil	3 egun.	

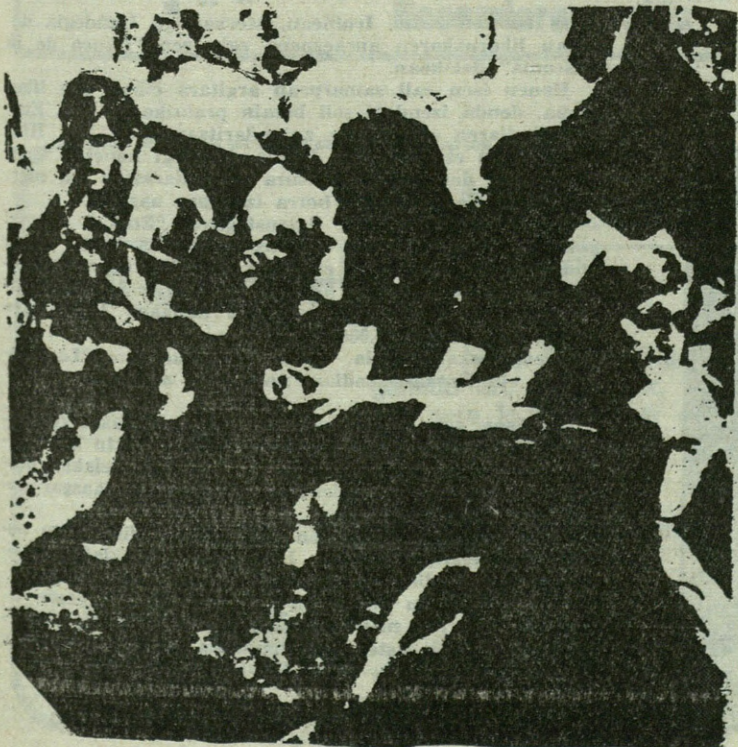
Honetan bertan ere ez da eskatutako guztia eskuratu. Dietak ere honela gelditu dira: Lehen hiru egunetan, eguneko 460 pezeta. Hortik aurrerakoa 345 pezeta. Gosariarentzat 25 pezeta nahikotzat jotzen da. Bazkariarentzat 200 pezeta eta afaria 125 pezeta.

Agian, azken puntu hau da okerrenetako bat. Bere lantegitik kanpora lan egin beharra, etxetik kanpora egon beharra, berez gogorra izanik, gastu iturri bat da. Eta alderdi horri ez zaio begiratzeko.

—oOo—

Hauxe da konbenioaren muina. Dakusagunez ezer gutxi aurreratu da. Bi puntu nagusiak ez dira ukitu ere egiten: sindikatoaren aldatu beharra eta lantegi barruan, esaten dutenez, enpresa ez bait du kapitalak bakarrik osatzen, langileari elkarjestioan dagokion lekua ematea.

Ea bada, azkenaldi honetan eman berri dituzten pausoak langilearen onerako gertatzen diren. Euro-pari begira jarririk daudenez, ezin bestekoa zaie. MIKEL UGALDE

berriak Martxoaren 3an. Euskal Herriko Txistulari Elkartearen Biltzar Nagusia eratuko da Bilbon. Txistulari Elkarte honen bazkideak 2.500 omen dira, Euskal Herri guztian barrena.

● Martxoaren 6an. bere lehen aurkezpena egingen du Elorrioren bertako "Berriotxo Abesbatza". Egun hautan ere, Durangokoak egingen du berea. Kanta zaletasun ikaragarria sortu bide da Bizkaian.

● Paregabeko zaletasun horren frogagarri izan daiteke martxoaren lehen astean Bilboko Begoñan eratzeke den Bizkaiko Lehen Koru Astea. Batz bestea hogeitaka taldek hartuko du parte, eta beste hamarren bat edo, parte hartu ezinik geratuko omen.

● Ereintza eta Sorgin-Txulo elkarteek Euskal Kultur Aste bat prestatzen ari zaizkigu Errenterian.

Kultur Aste honek martxoaren 24tik. 31ra. iraunen omen du, eta oraindik programa erabat zehaztu gabe dagoen arren, badakigu jakin "Jautarkol" euskal idazle eta bertako seme zenaren omenetan eratu asmoz ari direla errenteriarrek.

● Eibarren, berriz, "Club Deportivo" delakoa sortu zeneko berrogeita hamar urteburua aurtan ospatzen dela eta, zenbait hitzaldi eratzekeotan ari dira. Hamabostean behin edo hitzaldi bat prestatu asmoz dihardute antolatzaileek. Hitzaldiok euskaraz, eta Eibarko bertako herriaren zenbait ikuspegi atxikiak izanen omen dira.

Lehen hitzaldia, historia, Juan San Martinek emanen du martxoaren 26an. Ez bait da alferrik San Martin jauna eibartarrik ospetsuena, gaia ondotox dakiena, eta, horrez gainera, "Club Deportivo" bertako bazkide eta lehendakari izana.

● Apirilaren 21etik. 28ra. arteko zortzi egunen buruan, beste Euskal Kultur Aste bat eratzeke da Iruñen. Honako aste hau "La Salle" Ikastetxeke Kultur Batzordeak eratu asmoz dihardu.

Oraindik orain gauza zehatzik ez dakigun arren, programaturik samar dagoen eginkizunen bat edo besteren berri jakin ahal izan dugu iadanik. Aditxera dugunez, "Oskarbi" taldearen kanta saio bat eta Bidasea inguruko pintatzaile erakusketak bat eratzeke dira, behintzat, bai eta Euskal Liburu eta Disku Azoka ere.

Ea ba, euskalgintzari dagokionez bederen, larri-gorritan ikusten ditugu irundarrak aspaldian eta.

euskalduntzen-3 Otsailaren 13an., Bilboko "Galería del Libro" delakoan, EUSKALDUNTZEN deritzan euskaraz ikasteko metodoaren hirugarren alea agertarazi zen. Aurkezpena Jose Ramon Etxebarriak egin zuen, eta hogeita hamarren bat lagunaren artean, bertan ziren zenbait kazeta eta irrati-ordenak ere. Hain zuzen, Bilboko Herri Irratiak irratiaio bat moldatu zuen zuzenki, aurkezpenaren ordu berean.

ZENBAT GARA

Irakurleak dakikeenez, metodo honen lehen bi aleek egiazko arrakasta eta harrera ona izan dute Euskal Herri guztian zehar, Gipuzkoa eta Bizkaiko ikastetxeetan barrena batik-bat. Lehen mailako liburutik 5.000 ale saldu dira iadanik, eta bigarrenetik, berriz, 3.000.

Esan bezala, aurkeztu berri den hirugarren aleak aurreko biei darraikie eraz eta moldez. Hala ere, hirugarren honetan irudiak askoz ere asko gutitu dira, eta testoak, aldiz, luzatu eta osotu.

Testoak, metodo hau hasiera hasieratik burutu eta taxutu duen irakasle taldeak berak osotatu dira, aurreko bi mailatan azaldutako hitz eta gainontzeko formez baliatu. Zenbait gramatika azalpen ere badu, argigarri gisa.

Aurreko bi alei bezalaxe, hirugarren honi ere dagozkion kasetak erantsiko zaizkio. Gauza jakina denez, lehen aleari bi kaset dagozkie, eta bigarrenari, aldiz, hiru. Horrez gainera, nahiz eta oraindik orain hirugarrenaren kasetak argitara eman gabe egon, badakigu jakin bost izanen direla. Beraz, EUSKALDUNTZEN metodo osoak hamar kaset ukanen ditu guztira.

Azken batez ba, EUSKALDUNTZEN metodo hau nolabait bukatuxea geratu zaigun arren, egileek ez diote, ordea, lanari etsiko. Aitzitik, laugarren bat egin asmoz ari dira, osagarri edo, behar bada EUSKALDUNTZEN izenpean agertuko ez bada ere.

Oraingoz zain gauzkate.

eskualtzaleen biltzarra HERRIA aste-karian irakur-tzen ahal dugunez, Baionan bilduak dira "Eskualtzaleen Biltzarra" delako arduradunak. Hona hartu berri dituzten erabakiak:

1.—Ipuin sariketa bat antolatu. Lehen saria 7.000,— pta. hainako izanen da.

2.—Haur eta gazteen arteko kanta sariketa bat irratiz moldatu.

3. Udako ikasaldietan parte hartu nahi dutenei diru-laguntza eskaini, euskaraz ikasi nahi dutenek diruaren aldetik, behintzat, trabarik ez dezaten ukan.

4.—Zenbait bertsolari saio eratu, gazteen artean bertso zaletasuna eragin asmoz batik bat.

5.—Han hemenka aukerako mintzaldiak muntatu, eus-

kal kulturaren hainbat alderdi eta ikuspegi hedatu ahal izateko.

txapela zilegi ote? Bilbon betidanik egon izan da "folkloriko" ugari. Bilbotarrak, txapela buruan eta "agur" ezpainetan ezagutu ahal izan ditugu. "Agur" delako horrek —bere folklore guztiarekin— aspalditxo ekin zion makinatxo bat bilbotar aztoratzeari. Orain, berriz, txapela dabil hauzitan.

Jendea kezkatutik samar ari da autotan jarri ohi den E handi horri txapelik ipini ote lezaiokeen edo ez. Hau da, "Código de Tráfico" delakoaren arauera, E txapeldunik jartzea zilegi den ala ez.

Ni neu orain baino bolada errazagotan karneta lortu naiz, eta ez dakit jakin horrelakorik zilegi den edo ez; baina postura egingen nuke postura, zilegi ez bada ere "pasa-misi" egingen diotela, horrelako ezagugarri bati txapela ipintzea oso sinpatikoa delako, alde batetik, eta, esanak esan, ezertxo ere ez ipintzeak zer pentsatu gehiago ematen duelako, bestetik.

Hauzia ez da, beraz, hauzitzoa baino. Sikera, baten bati EU (Europa Batua, alegia; ez gaizki pentsa, gero!) ipintzea gogoratuko balitzaio edo...

jakiteak ez du kalterik Parisko Gobernuak 21 eskualdetan banatu du Frantzia. Banaketa honetan ez da Ipar Euskal Herria kontutan hartu, eta inguruko beste zenbait departamenduri atxikia utzi dute.

Frantzian egin den inkesta batetan, ehun frantsesetarik hirurogeita sei, eskualdeen berezitasunaren alde mintzo da. Inkestek, hala ere, eman nahi zaien beste garrantzi dute, eta Parisko Gobernuak badaki, antza, maioriak ez duela beti arrazoiak.

● Bilboko Aurrezki Kutxa Munizipalak 1974 Nobel Saria prestatu berri du. Lehen saria 500.000,— pta. izanen da. Sariketa hau, hitzez hitz koptatuz, "en apoyo de los escritores de habla castellana" omen. Ederri sostena kastellanarena! Ezta San Mames-ko arkuak ere!!

● Bordeleko "Sud-Ouest" egunkarian aipatzen denez, beste gose-greba (huelga) bat izan da Baionako katedralean.

Grebalariek diotenez, hego aldetik hala beharrez gaudako berrogei euskaldun egoera larri larrian daude.

Agintariak baketan uzten omen dituzte, baina ez bide diete, ordea, legezko dokumentaziorik ematen. Eta dokumentaziorik ez, lanik ezin inolaz ere lortu ahal... Liberté, Egalité, Fraternité...

● Jakin dugunez ere —"kanpotik" jakin, hain zuzen, eta ez "barrutik"— zenbait antolamendu eta komertzio-etxeak, ANAITASUNA eta ZERUKO ARGIA aldizkarietan ez anuntziatzeko "errekomentazioa" jaso dute.

"Aperturismo" giro honetan, ate bat ireki bezain laster beste bat itxi, korrientez ez gaitzen gaixotu edo.

aipamen laburrak Otsailaren 20an., eta ihaute-ri delako gaiak, Manuel Le-kuonak eman zuen hitzaldi batez, amaiera eman zioten Tolosan lau hilabeteren buruan eratu den hitzaldi sailari.

Ez dugu guk hemen —ez eta gaingiroki ere— harako hitzaldirik aztertuko, baina bai —gai eta hizlarietaz aparte— programa eratzeke modua txalotu, Txinparta Elkartearen antolaketa —denboraz prestatua eta luzapenez burutua— eredugarri iruditzen bait zaigu.

● Beñat Sarasola, Erramun Martikorena, Peio Etxe-goin, Joanes Borda, J.P. Lekarriue, P. Berzets, eta B. Davant izeneko kantariak, "Guk" taldea sortu berri dute.

Kanta talde berri honen asmoa ez da antzokiz antzoki ihardutea, ez eta herri handietako jaialdi garaetan parte hartzea ere. Gazte talde honek nahi duena herri txikietan aritu da, bertako jende xumea, jende laboraria bereziki, kontutan hartu, eta haien pozak eta kezak kantatu.

Era horretan, "Guk" talde honen lehen saioa otsailaren 3an. izan zen, Aiherra deitu herrixkan.

● Gipuzkoako Ikastola Elkarteak izenez aldatu zaigu. Gipuzkoako Ikastolen Elkarte-Batza da hautatu eta onartu duen izen berria.

Izen berriarekin batera, aurtengo Talde Bateragileak ere osotua da dagoeneko, Xabier Aristegieta legeziona-ren zuzendaritzapean, eta jo-ta-ke ekin dio lanari, Gartzain Jaunarekin ere harreman trinkotatzen ari delarik, hain zuzen, Gipuzkoako Eliz Barrutiaren babespean baitago Elkarteak, denok dakigunez.

Itxaropenik ez da falta, jakina, ekintza orduan.

● Pauko "Kontseilu Jenerala" delakoak 1.500.000,— pta. inguru eskaini dio Ipar Euskal Herriko zenbait el-karteri, euskal mintzaiaren eta kulturaren alde saia dadin.

Diru laguntza hori zazpi elkarteren artean banatuko da, hau da, "Ikas", "Seaska", "Haize Garbia", "Endaya", "Donibaneko Ikasleak", "Kanboko Ikasleak" eta "Eskualtzaleen Biltzarra" izenekoan artean. Zazpi hautatik, lehen bien artean —Ikas eta Seaska— erdia baino gehiago eskura ahal izanen dute.

● Elgoibarren, beste hainbat eta hainbat herritan bezalaxe, eratzeke dira ezkon-aurreko mintzaldiak, laster asko ezkontzeko diren ezkongaiak hontaz eta hartaz —azalkiro behinik behin-jakin ahal dezaten.

Era horretako hitzaldietan, moral alderdia, sexu-harremanak, seme-alaben heziketa, erlijio arazoa eta beste honelako zenbait aztertu ohi dira. Elgoibarren, aldiz, gure ustetan ezkon-aurreko ihardunetan sekula propio aipatu ez den gaia azaldu eta aztertuko da, hau da, senar-emazteen euskal erantzukizuna, Euskal Herriaren-ganako erresponsabilitatea, alegia.

● Hilaren 23an., Iruñean, Merkatalgo Izendegia deritzan liburuaren aurkezpena egin zen "Banco de la Vasconia" delakoan.

Honen izen zail samarpean argitara eman den liburuak, denda izendegi soil bezain praktikoa bat da, Euskaltzaindiaren ardura eta zuzendaritzapean Xabier Kintanaka bildu eta taxutua. Jakina, izendegi honetan, denda izen ez den zenbait deitura ere adiarazten da, merkatalgoak eta beste, eta horra izenburu nagusia.

Guztiok dakigu J.M. Satrustegiren "Euskal Izendegiak" izan zuen harrera eta arrakasta, eta hona, haren ondorioz, "La Vasconia" eta Euskaltzaindiaren arteko bigarren emaitza. Harako "Euskal Izendegiaren" argitaralpena 50.000 alekoa izan zen, eta honako "Merkatalgo Izendegia", berriz, 30.000koa.

Aleok, eskatu ahal, dohan banatuko dira "La Vasconia" eta Euskaltzaindian, nork bere aukeran.

● Joan zen astean, sail beronetan, Arrasateko AL-MEN irakas-elkarteak euskararen onetan hartu berri dituen erabakiak aipatu genituen: 1.—E.G.B. delakoa euskaraz nahi duten guztientzat. 2.—Euskara ikasgai bezala, gainontzekoentzat.

Esan eta egin. ALMENen erabakiak ez dira asmo hutsetan geratu. Urtarrilean hartutako erabakiak praktikatan jarriak dira otsailen. Hain zuzen, zenbait gurasorengandik jakin ahal izan dugunez, E.G.B. delako lehen eta bigarren mailan hasiak dira euskarazko ikas-laldiak. Ikasaldiok astean bi egunetan dira, eta hautatu den metodoa, berriz, EUSKALDUNTZEN-1 omen.

GUZIOK GARA ARABE NAIZ ISRAELDAR

Mendebal guzia aztoraturik dabil ARABO-DOLARRAK direla medio. Zer egingo ote dute arabe erresumetako jaun agintariak dolar-multzo ikaragarri horrekin? Zertan eralgiko, zertan sartuko eta inbertituko ote dute petrolioaren prezio ailtxatuak erakarriko dien diru-korrante beldugarri hori?

Munduko gauza oro bezala, hau ere alde eta saihets askotarik hauteman daiteke.

Mendebaleko erresuma aberatsetatik begiraturik, arazoa honela ikusten da: arabeek 50.000 milloi dolar gehiago jasoko dituzte urte honetan petrolioaren ordainez. Diru-multzo ikaragarri hori arabeek ez dute, noski, zuloan gordeta, antzaturik, etekiñik atera gabe edukiko. Non sar eta inberti dolar guzi hori etekin eta fruitu oparorik eman dezan? Erresuma industrial guziak hor dabilta arabeek inbersio-biderik hobereak eskaintzen. Batek besteak baino korritu, irabazi, errentabide eta etekin ioriagoa agintzen die Riadeko agintariei, baldin dolar-multzoak bere eskuetan utz badtzate.

Ez dakigu, alabaina, esku hutsik ala itxaropenez beterik itzuli diren Mendebaleko hainbat Ministro beren erresumetara.

Halere, esango genuke, zalantza handirik gabe, harrimenez beterik itzuliko zela Arabiako Jauregi dotoreetatik finantzalari bat baino gehiago.

Mendebaleko finantzalariak —ministroekin batera joan direnek— diru antsiatu horri zer eskainiko zioten, bada? Zera bera, hots, diruari diru gehiago. Hau da: diru-etekiña, diru-irabazia, diruzko-korritua.

Badirudi, finantzalari-liberal hok ekonomia politika liberalaren irakaspideak erdizka baino ez dituztela ikasi. Ez bait dira oraino jabetu. antza, diruak, goiko mailla batetara heltzen eta iristen denean, beretzat ez duela irabazia eta korritua bakarrik nahi. «Money is power» esan zuen ekonomilari ingelesak bazekien zer zioen. Dirua aginte eta botere bilakatzen da asko duenaren eskuetan. Eta arabe erresumak ikaragarriko izkillua dute iadanik bere eskuetan: munduko dirurik indartsuena, hots, dolarra eta urrea.

Israeldarrek badakite, bai, zeinen etsai bel-

dugarria bilakatu zaien arabe-herria, agian hobeiki esanik, arabe-herrietako agintaritza.

Ez genuke esango, ez eta inolaz ere, oraino gudu zelaietan eta diplomazian israeldarrek arabeei gainditu bazaizkie judu-diruaren botere eskergatik bakarrik izan dela. Israelgo herriak badu merezimendu harrigarrikerik atera den bezala borroka latzetatik garaille atera delako. Nehork ez dezake uka Israelen mistika eta razionaltasuna. Ez eta bere pragmatismo tsundigarria ere; ez eta Sion-en erakunde bortitza ere.

Horrexegatik hain zuzen, Israelgo agintariak beste nehorik baino hobeki dakite, arabeek eskuratu duten boterearen indarra: diruaren indarra eta boterea.

Arabeek badituzte eta izango dituzte beren arteko, anaiarte, etsaigoak eta liskarrak. Halere, lehen baino orain arras indartsuago ikusten dut Arabeen estratejia, batik bat Israelen aurkako estratejia latza.

Ez dudarik izan, arabeek beren diruari, beren botereari atera nahi dioten etekina ez dela ehuneko 15 ez 20 ateratzea izango. Eskuetan duten aberastasun eskerga horri, Mendebaleko erresuma aberatsek galdu nahi ez duten diru-korrante neurritz gaineko horri, Arabeek zera eskatuko diote ordainetan, ez korritua, ez diruzko irabazia, baizik bere estratejiaren aldeko politika laguntzailea.

Kontradizio gogorra sartu zaio Israeli bere arimaraio. Gaurregun, Israelen, herri harrigarriaren, agintariak badadukate gudariak baino zeregin zaillagorik. Israelek irauterik ez daduka Mendebaleko erresuma nagusiek babesten ez badute. Erresuma industrialek, haatik, energia-iturriaren premia gorrian arkitzen dira eta, denborak esango du Israelen burua ez ote duten jarriko pisuan arabeek eska dezaketen prezioa berdintzeko.

Historiaren irakaskizun honetatik ikasi behar genuke guziok garela, erresumen arteko arazoetan, arabe nahiz israeldar. Eta politikan diruak duen ezinbesteko botere paregabea, kontutan hartu behar genuke. Munduan izan ote da gero herririk eta erresumarik diru indarrak gabe politika-botererik eskuratu duenik

G. ANSOLA

MAI ZERBITZARIA

behar da Bar Bidasoan, Donostian.

Deitu 412880 urrutizkiñera

erne, Gipuzkoa!

eros itzazu muebleak orain eta...

...has ordaintzen **MAIATZEAN.**
"ordaintzeko aukerarik onenak"
eramatea eta jartzea hutsean

AMUEBLADORA

MORAZA 3 eta 14an
DONOSTIA

COMERCIAL

HISPANIA

SAN MARZIAL 12an
IRUN

ATEA OPARIAK

GAI TA IRUDI POLITENAK

Victor Pradera, 2
(Esquina Zubieta)

DONOSTI

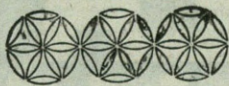
Donosti-Aurrerki-Kutxa

EUSKAL IRRATI SAIOAK

Banen baneko azikal
Ongarri ta abonoak
Beiar Zuloak
Erosi edo berritzeko diru
aurreratzea
Baserri, lur-tresnak ta abar
Ireklavega'ko Perla joen
storriak

Baserriaren alde

**ZERUKO ARGIA
BIZKAIKO ERRI
AUETAN
SALTZEN DA:**

MARKINAN
M. Loli Aginaga,
Artibay, 24

SONDIKA-ASUA
E. Astarlos

LARRUSKAIN
Parrokia

GERNIKA
Ruiz Bustillo

ONDARROA
M. Zulaika

BILBAO
Libreria Armendariz
Dr. Arellano, 50
Libreria Azkategui
Cinturera, 4
Libreria Bilbaina
Plaza de los Martires, 2
Libreria Verdeas
Correo, 7

GAIDAKANO
I. Alhama

IRIBERRI
I. E. Triana

LEZAMA
A. Andueza

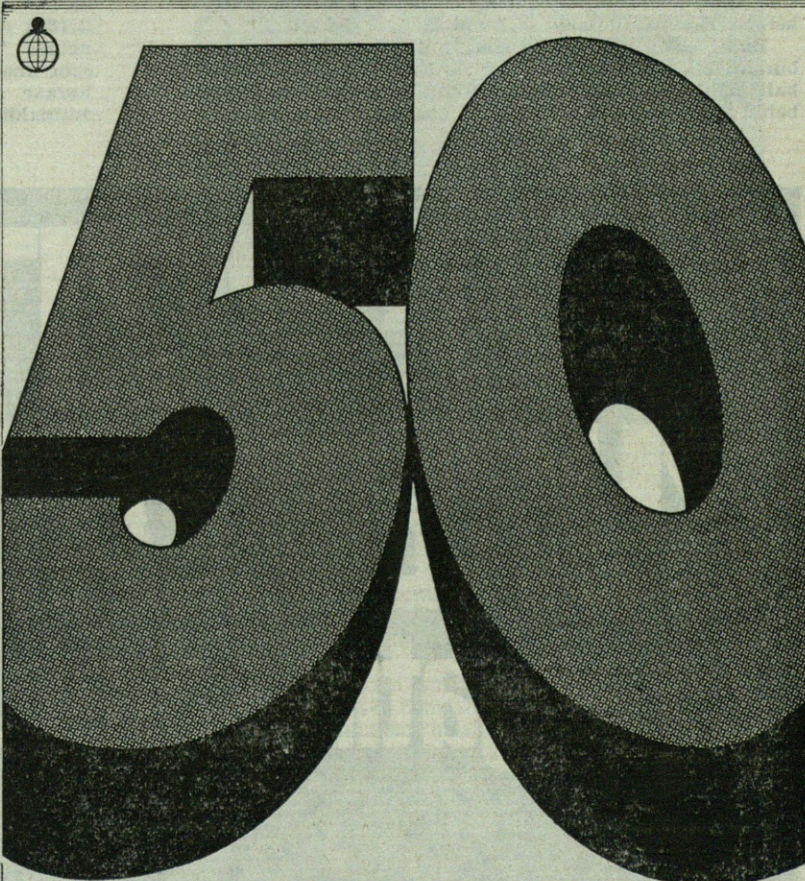
Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira
ganadu on, indartsuak,
Eta nora jo jakin bear du
baserritar burutsuak,
Berebiziko aragi pillak;
gañera esne putzuak,
Olek guziak berekin ditu
Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERREENTERI

sari.

pezetak: milloitik gora

diru-sartze-epea:
joraila'ren 6'a arte

Donosti-Aurrerki-Kutxa

edozein libretetan sartzen diran milia pezeta berri bakoitzeko zenbaki txartela izango dezu
eta libretan dauz-kazun 5 milia pezetakorik alia zenbaki dagozkizu gañera

Ezkerra eta etorkizunaren utopia (I)

Ezkerra zehatz-mehatz zerk ezagutarazten duen, ez dago garbi mugatzerik. Ez bait legoke azterketa formala eta materiala apartatzerik: biak batera egin behar lirateke. Eta orduan ezker bakoitzaz, edo fase historiko bakoitzeko ezkerrez, aparte mintzatu behar litzateke, ez noski ezkerrez erabat, edozein ezkertaz unibertsalki.

Ezaugarri arrunta batzuk aipa litezke, halare.

EZKERRAREN BI EZAUGARRI ARRUNT

Honetaz ere literaturarik aski badago, eta ez dago luzatu beharrik. Muga nadin jeneralidade (nire usiez) inportanteenetara.

1. Ezkerra kontra dago.

Pribilejio guzien kontra; ezberdintasun sozialen kontra; zapalketa sozial eta politiko guzien kontra; zapalketa sozial eta politiko guzien kontra; herri-eritzaren lotura eta manipulazio guzien kontra; aginpide konzentrazioaren kontra esku gutitan; sakralismo guzien kontra; mitoen kontra. Estatuaren konfesionalismo (erlijioso nahiz filosofiko) guzien kontra. Gizonak gizona zapaltzeko edozein formaren kontra.

Ezkerra prometeikoa da egunoroko bizitzan ere: ohituren kontra dago, tradizioen kontra gehienetan, modaren kontra ia beti, tabuen kontra beti, kredo ofizialen kontra sekula sekulakoz. Ez du idclorik, Jainkorik, ez jainkoskorik jauresten: ez urrezko txahalik, ez irakasle guztijakintsurik, ez edozein gauza esatea libre duen jenio orijinalik, ez Gortearen alaitasuna produzitzen duen clownik, ez (Erregek, medak, norberak bere burua, edo beste ezeinek koroaturiko edo koroerik gabeko) Aita Santu, mandarin xuri ala gorri, poeta laureatu, juez unibertsal eta exa pitorik eta flautarik ere; beste denak baino gaiztoagoak diren, edo izatea gustatuko litzatekeelako, hala agertzen diren guzien kontra, eta beste denak baino hobeak diren, edo hala agertzen saiatzen diren guzien kontra, dago.

Eta, beti kontra egotearren, beti gauza guzien kontra dauden kontra, egoten da noizean behin. Ezkeratarrak paradosazko esistentzia bat bizi du.

Baina ezkerra ez da ukazioa hutsik, ezkertiarren buruan eta bihotzean kontradizio asko bada ere. Zerbait nahi duelako, dago zerbaiten kontra. Ezkertari behin eta berriro osteratzen zaiona da (teknokratik

eta beren antzekoek, batez ere), ukazio hutsetan gelditzen dela. Baina ezkerak onartu nahi izaten ez duen kontrakarria da horixe. Eta, historian ikusten denez, zergatik onartu ez dadukana, gainera: ezkerren ukazioak gauza positibo asko lortu tait du.

Halare, egia da, ezkerak askotan ez duela jakiten, positiboki nahi, zer nahi duen. Zer nahi ez duen bakarrik, dakielia.

Horregatik, ezkertari beti jarri behar zaion (eta ezkerak bere buruari jarri behar dion) galdera, hau da: bere "kontra egotearekin" une bakoitzean zein ondorio dakarren. Mundu honetan ez on eta ez gaizto absolutorik ez dagoenez gero, ezereen alde ala kontra egote guziak (formalki) anibalenteak bait dira. Beraz, "kontra egoteko" modua eta beronen funtzio politikoa kasu bakoitzean ikertu behar dira. Hau are beharrezkoago da, hurrengo puntua gogoan edukitzean bada.

2. Ezkerak utopiarekin operatzen du.

Egoera sozialaren eta errealdadeen edozein ukazio ez da ezkertiarra: atzeraka egindako ukazioak ere badira ("atzeraka" eta "aurreraka" konzeptuak ere ilunak izan arren, horrelaxe adieraztea zilegi bazait). Adibidez, faxismoa demokraziaren eta batez ere errepublikaren ukazioa zen. (Demokrazia eta errepublika eskasak ziren, noski: komunistek ere "ukatz" zituzten). Eta eskuin-radikalismoa, arrunki, ez da kontserbadore izaten, "atzeraka iraultzagile" baizik. Gure "abertzaleen" edo euskotarren artean ere suma daiteke hori: ukatu, gaurko egoera, beste edozeinek bezain bipilki ukatzen dute; baina etorkizuna iraganaldiaren oihartzun antzean, iraganaldiaren berriztapen moduan, bururatzen dizute nonbait. Hala ere, "gure kondairan zehar Euskal Herria demokrazia hutsean bizi izan omen da", etab. Hauentzat historiako gailurrik erpinenak iadanik gertaturik daude: "Lege Zahar" ala Arbola santu, Elkano ala Eneko Loiolako ala Kardaberaz ala Leizarraga ala nik al dakit zein. Horiek omen ditugu ereduak; horiei segitzea omen da, egin behar duguna. Nolanahita ere, histori-gailurrak iraganaldian ikusten dira beti, ez etorkizunean; eta gure denbora "epigonea" litzateke, imitatzaila trebe eta jarraikile zintzoena. Funtsen, izan zena arraberritu bakarrik, nahi lukete. Berdin euskara batuari bagazokio: batzuentzat behinola "batasuna" hobe zen egin eta egingo eta egin ahalko diren guziak baino, eta harixe eutsi edo huraxe ezarri besterik ez da egin behar. Eskuinari orainaldia ezkertari bezain higuinagari zaio, baina es-

kuinak iraganaldia "utopizatzen" du, mitifikatzen du. Haren balioa kanonizatzen du. (Euskara batuaren kontuan ezkertiarren batzuk ere begitasun hori sofritu ez ote duten, galde liteke: izugarria da gizonak sentitzen duen historiaren premia).

Beraz, ezkerra ez du edozein ukaziok ezagutarazten, ukazioaren joerak baino: ukazioak inplikatzan duen utopia etorkizunerantz orientatzeak. Etorkizunaren izenetan bai oraina eta bai iraganaldia, biak batera, ukatzeak. Hots, ukazio utopikoak.

Kontra egote hutsa ez eskuindarra eta ez ezker-tiarra da, besterik gabe. Momentu historikoen araberak, eskuin edo ezker desberezi gerta litezke. Hippien mugimendua, adibidez. Berdin, 50-60 garren urtehamarraren haseretako protesta mugimenduak, etsipena eta nagieria konformistak astinduz, bai eskuina eta bai ezkerra bizkortu ditu Europa guzian. Euskal Herrian batez ere ezkertari eragin zion. Baina, dirudenez, protesta unibertsal eta desbereziaren fase hartatik irten nahi ez duten batzuk ere badaude; orduan esitox eta ohorez bete ziren batzuk, batez ere. Konprenitzen da, irabazitako posizioak abandonatu nahi ez izatea. Eta orduan ezkertari zeragiotela, egia bada ere, honez gero ezkertari lagundu baino gehiago, behatopak jartzen ez ote dizkioten, galde genezake. Edo-ta, behintzat, oraindik gozartzen (eta gogotik esplotatzen) duten ospea, eta destainatuko ez dizkiegun merezimenduak, gorabehera, ezkerrentzat zeharo interesik gabekoak ez ote diren bilakatu, denborarekin batera ez eboluzionatzeagatik. Bere eginkizuna bete zuen fase bat perpetuatzen ari dira. Aurrera segitzea beti salto bat hutsean egitea bait da. Eta beren buruak galtzeko bildur dira.

Era berean, progresista sonatuak izandako batzuk franko kontserbadore bihurturik agiri zaizkigu iadanik (apaiz batzuk, esaterako). Besteren batzuk Alderdi klasikoten altzora bihurtu dira, damuz beteta, lehenago Alderdi haletxen kritiko amorratu bezala destakatu ondoren. Hasiera berri bat abiatu ondoren, ez dute aurrerabiderik aurkitzen, eta bide "zaharretara" itzuli dira.

Kontra egote hutsak eta etorkizunaren utopia arruntak ez bait dute ezkerren hasera besterik ezagutarazten. Ezkerak ere forma hartu behar du; teoria eta programa konkretu batetarako desarrollatu behar du. Baina geldi gaitzen oraindik, ezker sotilenaren ezaugarrietan (jarraitzeko).

JOXE AZURMENDI

ETXE BIZITZA BAT ZURETZAT IZAN DITEKE

¿zergatik saiatu ez?

ZOZKETA 3 BIZITZA

Gipuzkoa'ko Aurrezki Kutxa Probintzialak saritutako zenbakiak dauzkatenak, Gipuzkoa'n nai duten errian 800.000 pezetako bizitza bat erosi dezakete.

Zozketa ontan Noiznaiko, Bizitzako,

Erbesteratuen ta Aldijakiñeko kartillak sartuko dira. Jartzen diran milla pezeta bakoitzeko zenbaki bat emango da, ta beste zenbaki bat jarrita

dauden 5.000 pezeta bakoitzeko,

milla pezeta sartuezkero. Aldi-jakiñeko kartilla bakoitzaren zenbakiak artzeko, beste milla pezeta sartu bear dira Noiz-Naiko kartillan.

APIRILLA'REN 13 ARTE

CAJA DE AHORROS PROVINCIAL DE GUIPUZCOA

LIBURUAK

EUSKAL POESIA EXPERIMENTALA

Harzabalen xoriak ehiztari soil batek ikusiak

Maiz galdatu izan diot neure buruari, arte plasto-koetan eta musikan mende honen haseran izen zen iraulketa, poesian ere izan ote den. Artistik mintzai-
ra batzuek eta bestek, zenbait artistik kriterio eta arau ezereztatu dute, egungo gizartearentzat zahar-
tuak, garaiak baitzeuden, agortuak, gastatuak. Deu-
seztatze honek bide asko zabaldu zien arteei.

Poesiaren alorrean izan den iraulketa ez ezagu-
zeak eraman ohi gaitu zenbaitetan poesia atzerakoi
eta higikaitza dela esatera. Eritzi hau faltsoa da. Ongi
aski frogatzen digu hau Harzabalek euskal liburu-
merkatuan eman berri dituen bi liburuetan (1).

Tradiziozko deritzagun arteak ez ei ditu bizitzaren
kondizio berriak gogoan hartzen; ezin du mami ber-
ririk sartu forma zaharretan. Maiakovskik esanak: «ez
da arte iraultzailek forma iraulirik gabe», indar be-
rezia hartzen du hemen.

Bestalde, linguistik, fonetikan eta morfologian,
batipat, izan den aldaketak, oso sakonki kondizionatu
du poesiaren fenomenoa. XIX. mendeaz geroztik,
gero eta poeta gehiago interesatzen da linguistikaz:
Hölderlin, Novalis, Arno Holz, Baudelaire, Mallarmé...
poetiko bide iraultzaile bati ekinaz. Typographiak es-
kaintzen dituen moduak razionalki erabiltzen dituzte,
poema bat osatzeko. Poeta, bere poemaren planteam-
endu kritikoa eginaz hasten da, izan daitekeenaren
alorrean ipintzen du eta poetak berak lehen ezarri
dituen arauak neurtzen du.

Futuristek eta Konkretuek egin zuten iraulketa
hau. Experimentatze bide honetan dabil Harzabal gu-
re poeta ere, argi eta zintzo, dudarik gabe, Zumeta
pintoreak lagundurik.

EUSKAL HERRIAN IBILI BEHAR
LITZATEKEEN BIDE BAT

1950etik 1960 bitartean, munduan barrena han he-
menka eta indar handiz poetik mugimendu bat sortu
zen, mundu guztira zabaltzen zelarik. Poesia konkre-
tua zen, ikus eta entzuteko tresnen aurrerapena go-
goan hartzen zuela. Pignatari eta Gomringer-ek idatzi
zuten 1955. urtean, poetak toki bat behar duela gi-
zartean eta haren sorkundea «joku objektiboa» dela.
Poetak ditu ezagutzen jokuaeren legeak. Forma ber-
rien asmatzaile da. Haren poesia ez dute osatzen
sentimendu eta gogoetek bakarrik, zientzia eta bati-
pat soziologiak zerikusi handia dukeen linguistika sail
bat izan behar luke.

Honela, poesia plastikaren eta hotsaren munduaz
elkartuz doa eta, pixkanaka, herri guztietan ari dira
honelako saiakerak sortzen. Honela ekin zion poesiak
bere mintzaira eta poetik objektua aberasteari; ahal
zeakeen guztia atera nahi zien guzti horiei.

Gure Herrian ere hasi ziren horrelako saiakerak.
Oteizak, gure eskultore handiak, euskal lehen gizo-
naren mintzaira eta ezaugarrien azterketa zuen bere
obraren funtsa.

1963. urtean eta irakatsi nahiaz, Julio Campal
poeta kubanoak eman zuen zenbait agerketa-elkar hi-
zeta Donostian Barandiaran galeria zenean; artista,
literato eta kritiko multzo bat biltzen gintzaizkion.
Gogor zen mentalizatzeko lana, baina haren lana he-
riotzak eten bazuen ere, laster hasi zen gure artean
fruiturik ematen: Zaj taldea, musikoa aurrerakari Juan
Hidalgo eta Walter Marcheti-rekin batera Matilde eus-
kaldunak osatua, Nestor Basterretxea bere poema-
kartelekin, Harzabal bere poema konkretuekin eta Zu-
meta, Forkada eta orain idazten ari den hau, horma-
iragarki sail batekin; hona hemen urte hauetako eus-
kal poesia konkretuaren adibide batzuk.

XORIAK GORA, XORIAK BEHERA

Harzabal poetaren lehen liburu «Isturitzetik Tolo-
san barna» hark oso zirrara ona egin zuen euskal
literatoen artean eta, agian, kritikoez ez zioten behar
adina jaramonik egin, Juan Mari Lekuona poetak ezik.
Jendearen ustez, bibliophiloi baten liburu polit bat zen
eta betikoak esanaz baztertu zen.

Eta hemen dugu berriz ere Harzabal poema liburu
birekin; idurimenez eta gustoz egindako liburuak di-
tuzu, lehen obraren jarraipen. Hauetzaz mintzatuko
gara hemen, ez kritiko-literario aldetik (bada jakin-
tsurik gure Herrian, hori egin behar lukeenik), plas-
tiko-estetik aldetik baizik. Ene ustez, euskal litera-
tur sailak hain beharrezko duen kreaio lan batek
merezki duela gure, irakurlearen eta kritikoen arreta.
Interesgarri da obra hau, eta Catalunyan edo eta
Madrident egin diren horrelak lanen mailan dago.

Ikasiek eta intelektualek diotenez, gure egungo
poesia Europan egiten denaren mailan dago, sortze
aldetik begiraturik. Ez dakit horrenbestekoa izango

den, baina bai bide dituzte beren arrazoiak hori esa-
teko. Dena den, gure poesiari experimentazioa, bila-
keta eta bide berriak sortzea, literatur forma berriak
bilatzea falta zaiola egia da. Bide hauetxek ondoren
dabil, bere arrisku eta akatsekin, Harzabalen poesia.

LEHEN IDURIPENAK

Harzabalen poesia ez da bat-batekoa, soila eta
intuizio azkarreko poesia, landua eta egituraduna bai-
zik, hala nola Le Parc edo Sempereren koadro bat.
Harzabalek berak diosku: «Nor bait mintzen badut, ira-
kur beza berriro, behin eta berriz, nere hizkiak atse-
gingarri zaizkion arte».

Ez dago edozein irakurle honen poesiak duen min-
tzaera irakurtzera ohitua eta horrexegatik haseran itxu-
ragabeko, xital iduritzen zaio. Baina funtsean, arte-
aren aburu berri bat erakusten digu. Badaki Harza-
balek zer esan nahi duen eta mintzaera aurrerakoi
eta experimentalez esan nahi du, nahiz eta inoiz ha-
ren formakeriak poemak poesi-sena hiltzen duela idu-
ritu. Xori-poemak, gure historiko izatearen zeruan he-
gan dabilzanak eta zenbait gai berdin erabiltzen du-
tenak:

- a) Bizari eta lurreko gauzei amodioa.
- b) Kreaturaz gozatzea eta zerura joan nahi eza.
- d) Kristautasun historikoak zapaldu dituen gor-
putz erotikoen alderdiak altza nahia.
- e) Erantzukizunera eta denen partizipaziora deia.
- f) Egunoroko gertakizunen azterketa: lana, dirua,
sexoa, Miramar, Larraitx, Navas de Tolosa, Jon Mi-
rande...
- g) Numeroak hitzaren lekua betetzen duen gi-
zarte bati eraso, gizarte honetan hitza irakurtzeina
eta ulertzeina gertatzen baita, gizonak ez baitu ira-
kurtzen ez ulertzen: atzekoz aurrera poemak, nume-
roak eskuz idatziak...

Eta, orobat, tekno-estetik edo formal alderdian
zerbait gai berdin erabiltzen du:

Egia esan, nabarmen da poesia apaingarri-espaz-
ialean, ikusteko eta entzuteko poesian aurkikunde
gehiago egin duela amoros eta sozial gaietan baino,
honetan klasikoago dela. Honelako zerbait esan zuen
Juan Mari Lekuonak ere haren lehen obran.

Hots apaingarrietan ederki asmatu du: «Zatoz-
teeeee!», «Zori, xori, zorri, sori», «Edipo berriari»,
«Egia, egia» nahiz «Mirimari Mirimari»; hauetan ho-
tsetik esannahira saltoa graziaz eta lirainki emanak
dira edo eta poetik eraz eta soilki. Poesia honek,
bestalde, sustrai sakonak ditu gure poesi eta lirika-
lurrean, Lekuona Zaharrak analizatu duenez. Ene us-
tez fonetiko bide hau interesgarri da eta estetik
aurkikunde askotara eraman dezake egilea hurrengo
obretan.

Phoniko alderdi honetatik sortzen da beste zen-
bait adierazpen, psalmidiko rytmo edo antzinako ora-
torio ere: Bakea, bakea. Orobat, elkar osatzen duen
zenbait expresio ere:

bizitza	zerua	zapaltzailea	lege	zaharrak
heriotza	infernua	zapaldua	lege	berriak
zuria	garbia	aingerua		
beltza	zikina	deabrua		

Zail da, batzuetan, poesia mota ezberdinen arteko
muga erabakitzea; ikusteko poesia, aburuzkoa, espaz-
iala, fonetiko; baina, honek berak ematen dio in-
dar eta bizitasun liburuari. Aisa eta nahi gabe ia,
poesia phoniko-apaingarri honetatik espazialera iragai-
ten gara, poema batzuek bereztasunak dituztelarik.
Espazioan esegitako hitzarekin ere jokatzeko da bi be-
reztasunak dituztelarik. Honela gertatzen da numero
16 63 78 51

eta hauen rimakin jokatzeko denetan: — — — — —;
9 67 52 45

edo numeroak idazten dituenetan: «bat, bi, hiru...», eta
une honetan numeroak bere esannahiaren eta eko-
nomi-zentzuaren garrantzia handitu egiten du. Bere-
bat, goitik behera nahiz alderantziz, espazioan esegi-
tako hitzein edota negativoan inprimaturiko hitzekin
jokatzeko du.

Bestalde, liburu osoa eho eta osatuz doan ikuste
alderdiak —nola konposizioan hala Zumetak egin-iru-
dian— berebiziko indarra hartzen du, hau bezalako
zatietan: «Bizi min» (edertasun klasikoak bete), «Koka
kola» (ikusitako eta experimentatuago den hildo ba-
tean), hizki eta zenbakiz —batzuetan gorri eta ber-
de— jokatzeko den poesia orotan xoriak formatuz, edo
atzekoz aurrera eginik dauden orrialde itxugabeetan,
aztikeriaz eta absurdoz beterik dauden grammatik eku-
a

zioetan, halatsu gertatzen baita egunoro bizi ditugun
giza egoeretan.

Espazial eta ikuste alderdi honek indar handia du
amoros gaia duten poesian: «Harmarik gabe, luze
bezain zabal» eta «Hauzoko gelan eta ohean», hauetan
zeharkako edo horizontal elementuak atsedean eta eki-
librio osoa ematen baitio textoari.

Poesia era honetako obrarik nabarmenenak erdi-
-arkitektoniko diren zatiak ditu: «Ama», «Aita», «Umea-
mear», hauetan hizkiak hartzen duelarik garrantzirik
handiena.

Ez ditu hain borobilak bere sozial poemak, «Roll
Royce», «Bertold Brecht omenaldia», «Ama hil zaigu»
hiru hauek ezik; amoriozko poemetan halako zakar
kutsu bat aurkitu diogu, poesiari sakontasuna kenduz;
agian, denboraz eta lasai Harzabalek fruitu ederrik
emanen du amorio-erotiko tankera poesian, honen pre-
mia ederra baitu gure herriko poesiak.

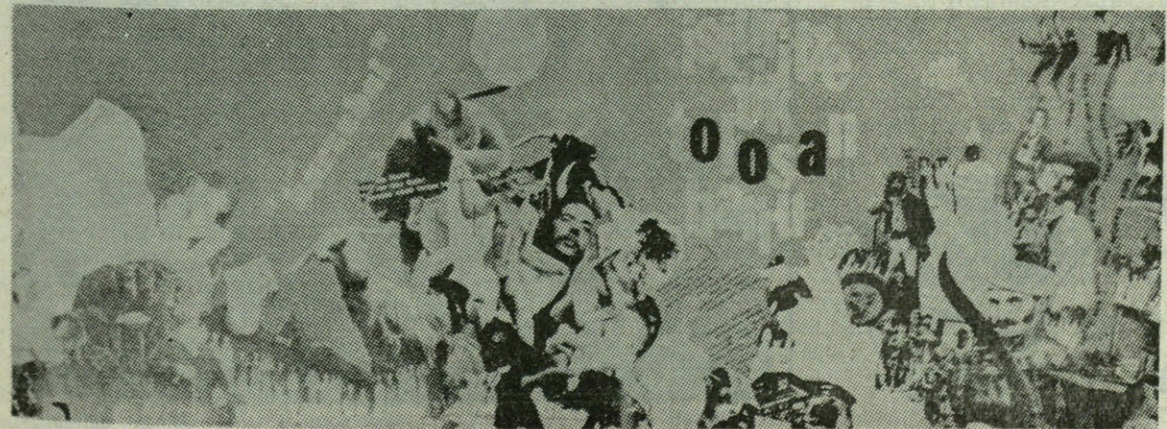
Humore fina eta zorrotza duela ohartu gara obra
guztitan barrena, hala nola «Harriaren izenean» dela-
koan; bai eta herriko sena ere: putza, mokordua,
kaka, komonera, gantzontziloa, ipurdia, arraultzak (ba-
tzueta neurritz gain); erotismo zentzuko eta alai bat
ere badu; irteera xebe eta itxuragabeak, gure hu-
moristek eta bertsolariek ohi dutenez; eta bertsuak
jartzeko askatasuna, sozial gaitan agertzen den be-
zala: «Roll Royce», «Nere etxea ez dago hiriburuko
karrika nagusian», batzuetan ulertezinako poesia bat
ematen digularik: atzekoz aurrera inprimaturiko orrial-
deak.

Harzabalen poesiak, zinez, irakurlearen aldetik in-
dar-egite bat eta eskuhartze bat eskatzen du, poetak
berak hutsik utzi poema baten batean eskatzen due-
nez; haren obra irakurleari irekia da eta irakurtzea
baino gehiago eskatzen du herriaren jokaera bat. Zuk,
irakurle horrek, ukan dezakezu, zure subkontzientearen
kutxan, poema ahazturen bat. Poetak airean atzeman
nahi izan ditu xori batzuk; Zumetak ezin egokiago
marrazkietan eman ditu: beltzak eta zuriak, luzatuak
eta lodiak, kontestatarioak eta erasotzaileak, belak eta
kardantxiloak, basatiak eta xotilak, hegan nahiz ego-
nean. Han eta hemen atzemaniko ehundaka xori bes-
terik ez dira. Baina sor dezake askoz gehiago ira-
kurlearen idurimenak. Behar ditu gure herriak. Ehiza
hasia da eta Harzabalek hurrengo urteetan ehiztari
jarraitzeko asmoa ei du.

EDORTA KORTADI

(1) J. A. Arze. «Harzabal»: Laino gurien azpitik.
Produktoreak: M. Herriondo eta X. Unzurrunzaga.

J. A. Arze. «Harzabal»: Eta sasi guztien gainetik.
Id. Id. Donostian 1973.

EGUEN ZURI

edo eskola-mutilen eguna

«Eguen-zuri» eguna, izatez, ihauteri (aratos-te) igande aurreko osteguna (eguna) izan ohi da Bizkaian. Eguen-zuri arratsalde, eskola-mutilak etxe etxe ibili ohi dira, koplari, diru-eskaritan.

Sasoi batetan aski hedaturik zegoen eguen-zuriko ospaketa hau Bizkaiko amaika herritan. Gaur egun, ordea, leku gutitan irauten du ohitura honek. Hala ere, oraindik ere badirau zenbait hauzuetan, eta, hain zuzen, Garaian behintzat, otsailaren 14ean, atera ziren eskola-mutilak.

Guk geuk ez dakigu, ez, garaitarrak zergatik atera ziren otsailaren 14ean, eta ez hilaren 21ean. aurtan behar zuten; behar bada, Azkuek dioenez, Arizkungo Bozate hauzoan, ihauteri igande aurreko hiru ostegunetan irtetzen omen ziren koplariak. Seguru asko, honelako edo antzerako arrazoren bat edo, izanen da Garaiko usarioan.

Edozein modutan, ostegun batez zein bestez, Garaiko eskola-mutilak atera dira aurtan ere «eguen-zuri» ospatu nahi asmoz, eta hona kantatu dituzten bertso berberak. Bertsook, Jose Luis Lizundia adiskideak esan dizkigu, edota, hobeto esan, esan baino kantatu egin dizkigu, beren doinu bereziarekin eta guzti:

*Eguen Zuriko eguna
Jaungoikoak berak egiña.
Eskola-mutillak ibilteko
limosna on baten billa.*

*Hor goian goian goldia
haren lanian belia,
etxe honetako etxeoandriak
Ama Birjiña dirudi.*

*San Casiano Obispua
eskola-maisu jakituna.
Jesukristoren fediagaitik
odola emon ebana.*

*Santu hau bitartez dala,
ezeizu izan okerrik,
orain baguaz hamendik eta
agur danori egiñik.*

Irakurlea kontura daitekeenez, bertso hauek antz handia dute Gabon, Urte Berri, Errege bezpera eta Santa Agedako koplekin, bai eta Nafarroako «Ur-goiena, Ur-barrena» izenekoekin ere, eta, batzaz beste, eskalearenak deitu guztiekin.

Hala ere, Garaiko bertso hoiek badute gaitz zuzteko guztiek ez duten berezitasun bat, hau da, besteek ez bezala, Eguen-zuriko bertso hauek eskola-mutilak dutela kantari.

Arestian, esate baterako, Santa Ageda bezpera joan berri zaigu, eta horra non, zenbait tokitan, gazte heldu samarrak ezan edo, mutil koskorrek ihardun dute kantaketan. Bego, tradizio eta ohitura zaharrei atxikitzea, baina ezin uka Santa Ageda eta Eguberriko zenbait bertso ez dagokiela —ez zentzuz eta ez adinez— gatzetxoei. Aitzitik, gatzetxo hoiek, eskola-mutilek, badituzte beren saio eta kanta aproposak, eta hoiatz baliatzea interesgarri litzaziguke.

Errazena da, noski, urtez urte betiko betikotan ihardutea, batere azterketa eta bilketarik egin gabe, galzorian eta ahul beharraren beharrez iritxi zaizkigun apurrok errepikatuz. Zailago, segurutik, benetako iker-lanean murgiltzea, gure folklorearen hainbat alderdi berezi promozionatzu.

Orain artean usu dan legez
gatoz zeure etxera...

Hasieran aipatu dugun Azkuek badu Eguen-zuriko hiruzpalau kanta Durango eskualdean (Berriz, Garai...) nahiz gain-ostean (Arbazegi, Nabarniz...) bildurik. Horrez gainera, erabat «Eguen-zuriko» ez badira ere, ihauteri aurreko ostegunetan kantatu ohi zen edozenbat koplak eskaintzen digu, Gipuzkoa (Gatzaga), Nafarroa (Saraitz, Baztan, Aezkoa), Baxenabarre (Behorlegi eta Zuberoan entzunik).

Dena den, lantxo hau burutzean, ez da gure asmoa ihauteri giroko bertsoak azaltzea izan, Eguen-zuri izenekoak soil soilik baizik, eta, eskola-mutilei dagozkienak, batik-bat.

Eskola-mutilek badute, beraz, beren eguntxoak euskal folklorean barrena, eta pronto daude beren ikasleentzat «irakasteko grazia» eskatzeko, bai eta berek irakasteko ere:

*Emon egizu maisu jaunari
irakasteko grazia,
baita guri bere irakasteko
gomuta ona ta argia.*

*Orain artean usu dan legez
gatoz zeure etxera.
Etxekoandrea bota egizu,
limosna on bat zakura.*

Ea ba, neska-mutilen asmo honek erantzunik duen! Eskola-maisuek jakingo dute, urtean behingo egun hori eman behar ote zaien ala ez. Eskola-mutilak erabaki bat eskatzen dute:

*Emongo dozu emoizu
bestela ezetz esaizu.
Ate ondoko haizirik hartzen
amak ez gaitu bialdu.*

Luis A. ARANBERRI

EUSKAL HEZIKETAZ ELKARRIZKETAN

Orain zenbait egun ikastolako irakasle bikote interesgarri batekin luze samar iharduteko aukera izan nuen. Ezkon bikotea, eta irakasle bikotea. Biak ikastola berean irakasle.

Neure ingurumatik urrun samar —urruntasunik baldin bada Euskal Herrian (geografiaz diot)— izan arren, kezka eta arazo berdintsuak ikusi nituen gure elkarrizketan.

Halere, puntu bat bai, eta aski nabarmena, bikote horren eta neure ingurumari honen artean. Gure honetan orain zenbait urte, ikastola mugimendua hasi berri haretan alegia, bizi izan genuen arazoa (egun ere, gure artean bertan, zenbaiten artean bizirik dagoen arren) bizi-bizirik dagoela somatu dut bikote honen inguruan: askorentzat, «arazo guztia —esaten zidan emazteak— euskara da». Esaldiari halako espresioa ematen zion! Esan nahiez, zentzu hertsian, murriztuan, materialean harturiko euskara dela arazoa jende askorentzat.

Hona bada. Elkarrizketa aurrera zoala, Z.A.ko zenbait irakurleentzat gauza interesgarriak ateratzen ari zirela konturatu nintzen, eta hala egin nitzkien zenbait galdera.

—Nola dakusazue gure Euskal Herrian ematen den Hezketa?

—Arrisku handi bat nabari diogu gure herriari, eta da: badirudila, hezketa lan guztia ikastola mailara zuzentzen eta mugatzen ari garela. Orain zenbait urte Alfabetakuntza taldeak bere ekintzabidea propioa zaraman; badirudi, erabat, edo gehienbat, itzali egin dela mugimendu hori; zuen artean zertan da? Baziren beste mugimendu batzu ere: eskola sozialak e.a.

—Zer esan nahi duzue: heldu edo jende larriagoren hezketa ekin behar zaio?

—Ba, bai. Hezketa ez da hamalau urte arte ekiten dena. Hori haurraren hezketa litzateke. Baina gizonaren bizitza luze eta aldakorragoa da. Ta prolema handienak ikastola utziz gero sortzen dira.

Ikastolan «erakaspen» asko hartzen du; behar bada, kasu askotan, hain interesgarria ez dena, eta beste eskolatan ere, alde aldera, ematen dena.

Horrez gero, esanen genuke, ikastolan erabiltzen dugun diruari, soil soilik euskara irakasteko izan behar balu, efikazia aldetik harturik, protxu gehiago aterako geniokeela 14 urtetik gorako aplikaturik.

—Ez dakit, baina itxura hau hartzen diot zuen diozuenari. Illich-en bidetik joaz, eskola barruko hezketa hankaz gora botatzea litzakeela zuen helburua. Zer diozue zuzen?

—Egun, hezketa mailan esperientzia asko ari da egiten baztarretan, mundu guzian. Ez dugu uste, haatik, kanpoko esperientziaren bat bere haretan guregan daitekeenik. Eta, orain arte, berrikuntza mailan, ikastola bertan ere, ezer gutxi egin dugula aitortu behar. Egin izan den guztia, edo ia dena, Katalunian egin denari eta Freinet-ek dioenari begira egotea izan da. Kreaziolanik ordea, ezer gutxi.

Gainera, esan beharra dago, diru gutxi dugula hezketarako. Eta halere, egundoko ikastolak (etxeak) egin nahi ditugu, eta guztia, egunean sei ordu hutseko lanerako. Uste dugu, ez dugula eskubiderik horrelako gasturako.

Ez dugu uste Ikastola lurrera bota daitekeenik, hortik aurrera zenbait nahastaila esaten ari den bezala. Askoz gutxiago ere, Bakar-bakarririk, ez gaitzkeela muga ikastolara, eta ez ditzakegula gure ikastolak (gelak) sei orduko enplegura muga. Ikastola berriro behar dela diogu.

—Zein berrikuntza proposatzen duzue?

—Orain arte, gurasoek egin eta moldatu dute Ikastola, eta, hein batetan, irakasleek. Haurrek ez dute ia parterik hartu. Ikastola ez da bereizten, horretan, beste eskoletatik. Haurrak materia prima besterik ez dira izan, eta ez dira; euskaldun jator egiteko materia prima; baina euskal jatoritasun hori helduen buruan dagoen gauza da, abstraktoki hartuz; jatoritasun hori hartzean ez da kontuan hartzen haurra, haur bizi, egungoa, bihurtzea.

Gure ustetan, eskolak komunikabide behar du izan: bataren eta bestearen esperientzien komunikabide. Haurrek nork bere esperientzia elkarri agertzeko aukera behar dute izan eskolan. Hezketaren muina horretan datza: haurren komunikabide izatean.

Gainera, ikastola ez daiteke muga sei ordu hutseko lanera; zerbait gehiagorako hartu behar da hainbat kostaturiko ikasgela. Bestela, usurero handien eskuetan eroriko gara.

—Zein aplikazio gehiago emanen zenikete ikastola-etxeari?

—Gau eskola larriagoentzat: eskulana, euskara, elektrizitatea, ingeles... mila gauza. Kultura zentroa behar luke izan.

Beste aplikazio bat: liburutegia sortu herrian. Jendeak ez du dirurik liburuak erosteko; eta, batez ere, ez du kriteriorik liburu eta aldizkariak hautatzeko.

Beste aplikazio bat: deporte edo kirol zentroa.

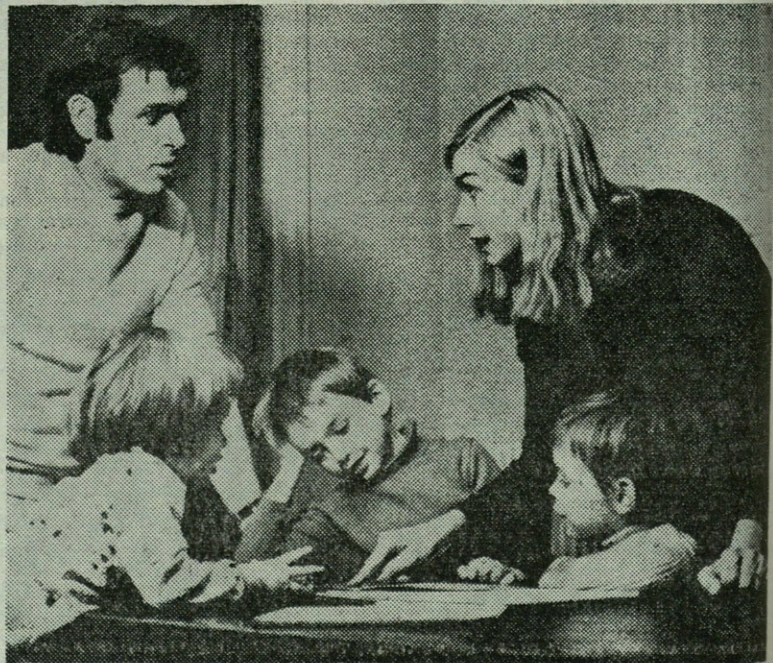
Lan hori guztia, denbora berean, diru irabazpide izaten ahal litzake, ikastolaren gastuak, hein batetan, berdintzeko.

—oOo—

Bazuen nere bikoteak beste zer esanik, baina utzi beharrean gertatu nintzen. Eginbeharrak. Eskabide bat egin diet: zirikatzailearen beharrean egon gabe, ea noiz hasten zireten zeuron kabuz hitzegiten eta idazten. ZIENTZIA! JALGI HADI PLAZARA!

Agian, ordea, zenbait irakasleentzat, ideiak botatzen hastea arriskuz beteriko gauza litzateke. Nork daki zenbait girotan zein izen ezartzen ahal lioketen?

DIONISIO AMUNDARAIN

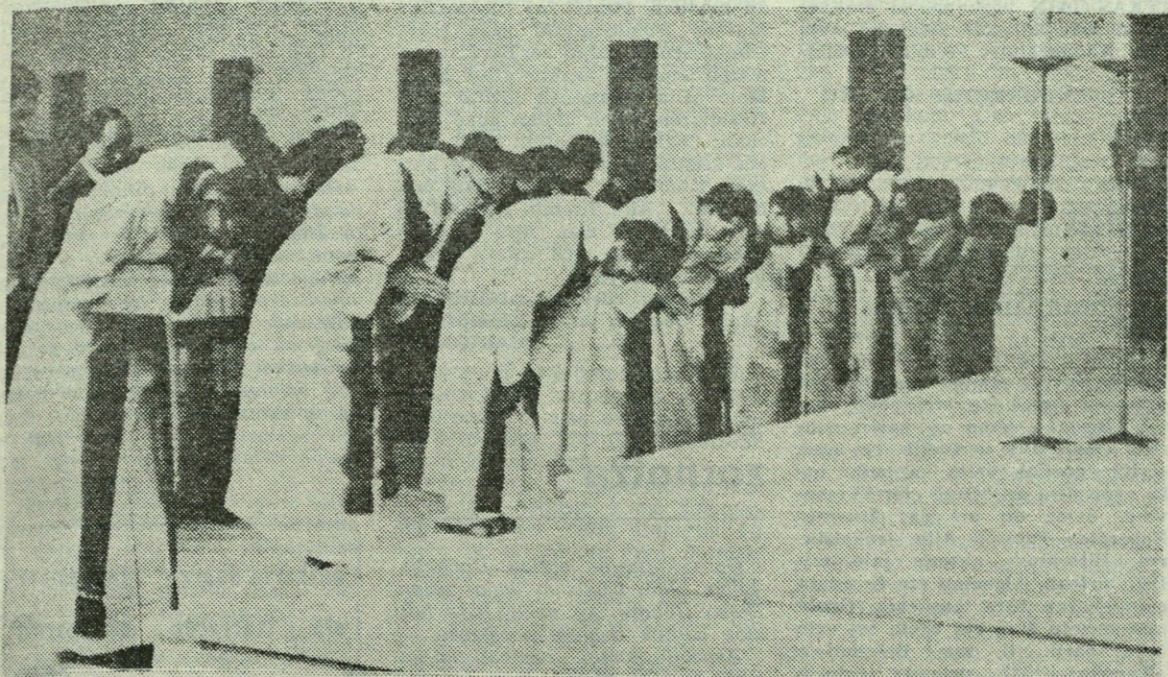
Badirudi hezketa lan guztia ikastola mailara zuzentzen ari garela...

YOGUR
GURELESA
GOGOZKOENA

Penitentzia sakarmendua berritua

Elkarteko elizkizunak elkarte sendotzen du, baina ez du elkarerik sortzen

A) Araupide berriaren izpiritua.

Otsailaren 7an argitara eman dute konfesio-molde berrirako araupidea.

Hasteko, izen berriz bataiatu dute gure txikitandiko «konfesio» hura: konfesio ordez adiskidekuntza; absoluzio forma zaharkituaren oidez berria, aski esanahitsua.

Hitz berriak, eta hitz berrien barna aski molde berria, aski arnasa berria, ritualismo itogarriaren ordez kristau bizigarritasun berria.

Ez zaitez joan, halere, araupide berrira beste munduko gauzaren baten bila: tarteka-marketa absoluzio orokorra, guztiei batera ematen zaiena alegia (orain arte ere zenbait kasutan bazena), hitz molde berria: «eragotzia, debekatua da» ordez, «egiten ahal da»; bada aldaketatxo bat hor.

Eta hori baino handiagoa: barkamendu-bide desberdinez mintzo dela araupide berri hori. Orain arte aipatu ohi zen bakarkako aitortza soil eta bakarraren ordoan, beste zenbait adiskidekuntzapidez mintzo da oraingoan: bata, elizkizun orokorra, baina absoluzioa bakarka; beste, elizkizuna orokorra eta bekatuaren aitortza eta absoluzioa ere orokorrak, eta hirugarrena, elizkizun orokorra, baina absoluziorik gabe.

Huskeria? Ez horixe. Jainkoarekiko eta lagun hurkoarekiko adiskidekuntza bat-bateko gauza bezala hartzea litzateke horrelakorik esatea. Adiskidekuntza ez da bat batean eta sorkinkeria moduz Jesus batean burutzen. Adiskidekuntza prozesu bat da beti, eta prozesu luzea. Eta horixe da elkarteko penitentiak azaltzen duen alderdi bat. Horrez gero, penitentzia absoluziorik gabe egitea litzateke askotan beharrezkoena gure gizartean. (Esaterako, egunoro ikusten dugu etenen bat gure artean; ikastola dela edo beste zerbait dela; denok dakigu eten horiek josiko badira zenbat bilera, zenbat atze-aurre egin behar izaten den. Hori da egia. Baina, elizara sartuz gero, uste izaten dugu, halako sorginkeriaren bat gertatzen dela, han biltzen garen joera desberdinetako jendea bat-batean elkar eraziz. Horrek ez du hain egia denik ematen). Giro bat behar da, eta giroa egitea denbora luzeko lana da.

Gainera, kristautasuna (gizatasunaren antzera) ez da bakarka bizitzen ahal, elkartean baizik. Horra. Eta hori behar zaio aplikatu adiskidekuntzari: arazoren batetaz elkartean konfiantza hartuz, bekata salatzen duen Jainkoaren Hitz elkartean entzunez, eta salbazioa, barkamendua, adiskidekuntza aldarrikatzen duena.

Elkarte behar hori haintzat ez hartzea edo eta itxura hutsa egitea (hau ere gerta bait daiteke), aipaturiko faktore horiek lotara bidaltzea litzateke. Eta hori, sakramendua lurrik gabe, errorik gabe uztea litzateke.

Hau ere, ordea, egia da: elkarteko ospakuntza edo elizkizunak elkartea sendogotzen duela egia baldin bada, ez duela kreatzen elkarerik, ez duela sortzen. Horixe litzateke egungo kristauen elizkizunen hondo-hondoko prolema nagusia. Gure arteko elkarte «tradizionalak» ez dira egiaz kristau elkarte. Ala?

Horrez gero, kristau adiskidekuntzak, «konfesio» berriak, bilakuntza du eskatzen: egiazko kristau elkartean bilakuntza, egiazko elkartean kreatzen saiatzea alde aurretik.

Baina, halere, aitor dezagun, ez da «guztizko» elkarerik. Bestela, ez litzateke adiskidekuntza beharrik. Horrez gero, elkarte «tradizionalak» konforme ez, eta berrien bila ibiltzeak ez du esan nahi errurik gabekoak egin uste denik. Dena den, bila dabilanak pauso bat du egina, handia. Bizi dela esan nahi du, eta hori da Kristoren mezua. Hildakoena ez, baina biziena da Jainkoa.

B) Penitentzia araupide berriaren puntu zehatz zenbait.

1) Txikitandik entzun izan dugun «konfesio» izenaren ordez «adiskidekuntza» izena dabil araupide berriak.

2) Penitentzia sakramenduari, berez dagoen eliz edo elkarte kutsu berezia eman nahi izan zaio: penitentzia ez da Jainkoarekin bakarka egiten dena, Eliza mailan egiten dena baizik, elkartean egiten dena. Bekatua bera ere, Jainkoaren eta senideen aurka izaki. Batez ere, ordea, penitentzia Jainkoak eskaintzen duen maitasuna bait da, eta hori elkartean eskaintzen du.

3) Lau penitentzia molde aipatzen eta onartzen dira, gorago esan bezala:

a) Orain arteko bakarkakoa bera; bekoz beko, hobeto esan sarea zehar, egiten zena (halere, kajoi saredun hori gorde ala museora bidali Gotzai Batzarraren esku geratzen da).

b) Elkarteko penitentzia orain arte bezala: bekatuak bakarka aitortuz eta absoluzioa ere bakarka.

d) Elkarteko penitentzia: aitortpena eta absoluzioa guztiek batera egiten dutelarik (halere, kasu honetan, bekatu astunen bat balitz tartean, nahiz bertatik barkatua gertatu, hurrengo batean aitortzera behartua litzateke bat).

e) Elkarteko penitentzia: absoluziorik gabe (kasu honetan, penitentzia hori ez omen litzateke sakramendu).

4) Edozein penitentzia molde delarik ere, Ebanjelioko pasarte baten irakurketa aholkatzen da.

5) Hoben nekea otoitz bat izaten ahal da, baina «lagun hurkoarekiko zerbitzua ere idaroki behar du eta orobat erruki egintzak».

6) Absoluzio berria hau litzateke: «Jainko Aitak, bere maitasun samurrez, bere adiskidetasunera erakarri du mundua bere Semearen heriotze-bizitueraz. Izpiritu Saindua bidali du bekatuaren barkamendurako. Berak eman diezazkizula (diezazkiala, diezazkinala), Elizaren misterio bide dela, barkamendu eta bake. Eta nik, barkatzen dizkizut (dizkiat, dizkinak) zure (hurre) bekatuak, Aitaren eta Semearen eta Izpiritu Sainduaren izenean».

Amaitzeko, esango nuke, inorentzat ez dela segetetua, prolema ez datzala jende askorentzat bekatuak zein penitentzia moldez barkatu, baizik «zergatik» aitortu eta «zer» aitortu.

Dudarik ez dago, fedea dago hor jokoan. Jainkoaren hitzak du garrantzi handia. Jainkoak agertzen digun bekata, eta hori, bera maitale agertzen delarik, bera barkatzaile agertzen delarik, eta bekatiari barkamendu bidean aurea hartzen diolarik.

Horretaz jabetzeko, alabaina, bide luzea du egin beharra gizonak.

IRAKURLE BATI

Donostiatik datorrit: «Irakurle bat» izenez ziñatzen du egilleak bere kartatxoak. Itzez itz doakizu:

«AROSTEGUI JAUNARI AGUR»:

Zeru'ko Argiak, Uztailaren 27an, agertzen da artikulo bat: «Elizaren Arpegia, Apaiz gabeko Parroquiak: Ta... beste gauz askoren artean esaten du.

—Beste parroqui auetan beren eginkisunak apaiz uts utsezkoak izango dira. Eucaristi Batzarra egin, Aitortzako Sacramentua eman ta abar «Ta...

Onerixe nai nioke erantzun: Elizak orrenbeste aldaketa egin ta Aitortzako Sacramentua gaur bezela? Obligaciuaren azpian gaur bezela...? Ta... Nun dago askatasuna? Libertad de conciencia? Dignidad humana? GIZA ESCUBIDEEN AITORPENA? Menpetasuna ta Zapalketa, itz auek edonun entzuten dira... baina beti besterentzat. Orrenbeste comentario geude artean... benetako gose egarria gai auetaz cerbait entzuteko... Baina danok ixillik. Nun dago Demokrazia?

Beste aldetik irakurri det auxe.

Congreso Internacional de derecho canónico. Milán 10.16 set. 1973). Como aplicación de la doctrina Sacramental se propuso también que la Iglesia debería suprimir el precepto de la confesión anual, sobre todo bajo pecado dado que se presta a una serie de sacrilegios, etc. etcétera.

¡Au bai izango litzakela benetako aldaketa!

Irakurle Batek.

Agur zuri ere, Irakurle maite. Nere «rolloak» irakurtzeko pazientzia baduzua? Poza eta kementa ematen didazu aurrera jarraitzeko. Milla esker. Ondoren doakizu nere erantzun apal eta maitakorra.

«ELIZAK AINBESTE ALDAKETA EGIN ETA AITORTZAKO SAKRAMENTUA GAUR BEZELA?»

Oraindik orain agertu da Aitortza Sakramentuaren Rito berria. Bakarreko Sakramentua den Aitortzak, taldeko bihurtu naieko espiritua dakar. Noiz edo noiz, talde osoari batera barkapen eta asoluzioa eman daiokeela, dio, naiz eta gero bakarreko pekatu aitortza egin bear kristauak. Aitorleku edo konfesonarioak beste erabatekoak izan ditezkeala ere, badio.

Zerbait aldatu da beraz Aitortzako Sakramentua. Gutxiegi? Ditekeena.

Zure tiroak ordea beste bidetik datoz:

«OBLIGACIYUAREN AZPIAN» GAUR BEZELA? TA... NUN DAGO ASKATASUNA? LIBERTAD DE CONCIENCIA? DIGNIDAD HUMANA? Zure galderaren esan naia argiago jarri nai dizut:

«ZERGATIK ELIZAK BEARTZEN GAITU «PEKATUAREN AZPIAN» URTEAN BEIN AITORTZERA?»

Beste galdera au ere aurrekoaren berdin xamarrekoa da:

«ZERGATIK ELIZAK «PEKATUAREN AZPIAN» BEARTZEN GAITU IGANDE ETA JAIEGUNETAN MEZA OSO ENTZUTERA. URTEAN BEIN JAUNARTZERA, BIJILI EGITERA EGUN BATZUETAN ETA ABAR?»

Erantzutean, zuk nai dezun tokira iritxiko naizela uste dut, baina oso bide desberdinetik.

Pekatuaren azpian Elizak zerbait agintzen duenean, batipat urtean bein pekatuak aitortzeko agintzen digunean, zapalduta gelditzen ote da gizonaren nortasuna, diñidadea, bere askatasuna? BAI EZKOA ematen ez naiz ifiolaz ere ausartzen.

Zure arazo eta kezka onoko plantementu au egitea obe dugu:

«GAURKO GIROARI BEGIRATUTA, ETA GAURKO GIZON ETA MUNDUAREN SALBAZIOARAKO, ONGARRI ETA MESEDEKO AAL DA PEKATUAREN AZPIAN ELIZAK BERE KRISTAUAK BEARTZEA URTEAN BEIN AITORTZERA... IGANDE ETA JAI EGUNEZ MEZA OSOA ENTZUTERA?»

Konstantinoplako Patriarka, Maximos IVak, Batikanoko Batzarre Nagusian agertu zuen pentsaerarekin, ni ere bat nator. Gutierrez, bi irakurgai argitaratu nituen garaia aietan, gai oni buruz Z. Argian. Alegiñak egin arren, ez ditut arkitu. Itzez itz ez bada ere, badakit Maximos IVren esan naia auxe zala: «AMA IZANIK ELIZA, AMA BATEK NOLA EZERTXO AGINDU DIEZAEKE BERE SEMEEI BETIKO ZIGORAREN AZPIAN?»

Jende askorentzat arrigarri ziran beste itz auek esan zituan: «BADIRA ORAINDIK, USTE DUTENAK, PEKATU ASTUNA DELA IGANDE ETA JAI-EGUNETAN MEZA «EZ» ENTZUTEA. EZ OTE DIGUTE INGURUKOEK PARRE EGINGO?»

LEGE INDARREZ Meza entzun, Aitortza egin eta abar ez datoz bat Kristoren maitasunezko Espirituarekin. Lege utsez, barneko Esiriturik gabe jokatzeko oso kristautasun koskorra dala uste dut. Eten gabe, bere epistoletan auxe erakusten digu Pablok: Ez lege indarrak, gure baitan lanean ari dan Kristoren Espirituak bultz eginda jokatu bear du bizitzan kristauak.

Nere iritzi apalean, Eliz legeak ez dira Erri lege bezela. Auek zigorraren azpian bete bearrekoak dituzu, Elizarenak berriz gure barneko Xtoren maitasunak eraginda.

Elizako legeak Zertarako? Izan bitez aalik eta gutien. Elizako legeak ez beza ito kristauaren askatasuna onela edo orrela jokatzeko; bere barruko Kristoren Espirituak agintzen dion era berean, alik eta askatasun audienean, jokatzan utzi bear zaio kristauari. Eliza Amaren aginduak gure baitan dagoen Kristoren Espiritua esnarazteko egokiak bear dute izan. Ama on batek, eldutako semeari kontseju onak ematen dizkion bezela, Eliz Amaren legeak batez ere gogoraren bide eta gomendio-rekomendazio gozoak bezela emanak izango dirala pentsatzen dut. «Tenentur» «Beartua» zaude esan bearrean, guti gora beera orrela izango dira nereko Eliz lege nagusienak: Zoaz, kristau Batzarrera, seme, Eukaristiko Senide Elkartek guztiz atsegin bai zaizkio Kristori. Zai daukazu, Kristo Eukaristian. Zoazkit bere bizitza billa. Biur zaitez Jaunagana eta bego pakean zure biotza Aitortza on bat egin ondoren.

Urteak daramatzate Eliz Legedi berria egin naiaz. Lan zailla eta latza nunbait. Legedi Berriak, gaurkoaren itxuririk ez du izango. Gaur eguneko personaren askatasun eta nortasunari begiratuta, egiñak izango dira. Milanen egin dan Batzar Nagusian, zuk diozun bezela, Legedi berririk kentzeko eskatu dute pekatuaren azpian aitortzeko obligazioa. Teologoak bide ortatik doazela dirudi. Zuk eta nik aldaketa aguro nai genituzke; Eginkizun aundi ori duten lekuetan begunde, Zu eta ni lasterrago ibilliko ote giñake?

Bide desberdinetik izan arren, zu eta ni elburu batera iritxi gera: Alegia, Elizak ez ditzala bere semeak «pekatu azpian» beartu au edo ura egitera, urtean bein gutierrez pekatuak aitortzera, batipat.

Besterik gabe, agur Irakurle; urrengoan, kartatxo zure izenez ziñatu zaidazu; gizonago edo emakumeago agertuko zera nere begien aurrean. Eta zuk nai izan ezik, zure izenik ez dut aipatuko nere erantzunean.

mutriku

Andonegitar Fermín "Lekonde"

"ITXAS-GAIN" ETA FERMIN
"LEKONDE"

ZILLARREZKO EZTIAK ETA
OMENALDIA

ITXAS-GAIN, Mutrikuko elkarte-rik zaarrena degu. Elkarrekin bikain eta jatorra. Atsedean lekuri atse-gingarrietakoa. Elkarrekin, erri-ko kalerik ezkutuenean, San Gil kaleko baztertxo batean apalkiro agiri da; sar-tokitzat antziñeko ate-uztai oietakoa aurrez-aurre duela-rik.

Bere barren-aldea, euskal giro ba-tean apaindurik da, txukun eta ego-kitasun osoarekin tajutua. Berakin dakarzi ikusmenik ederrenak ere; San Nikolas aldea, ain erriko den atxukalea, kai-aldea eta kantabri-ko itsas bazterra eder bezin zabal ikusten delarik. Orregatik ITXAS-GAIN deritza.

Irurogeta bost bazkide dira elkar-tea osatzen dutenak, bertako len-dakari Landatar Andres izanik.

Ortxen biltzen dira baar eta gaz-te, leortar eta itsastar, denetakoak, guztiak anaitasun beroan baturik. Bertan arkitzen bai dute lagun ar-terik goxoena eta nekearen ondo-rengo atsedena. Bertan musaldi lu-zeak egin edo arrantza arteko gai sakonak erabili, aztertu... Ber-tan izkirimiriak esan edo zarata batzuk ateratu abar. Eta, nola ez? Noizik beinka tripa festa ederrak egin ere, garaian garaiko arrai presko goxoak janz. Egia ez al da?

ZILLARREZKO EZTAI EGU-NEZ.—Otsaillaren 24ean egun aipa-garri bat izan zen. ITXAS-GAIN elkarteak sortu zaneke ogeita best-garren urte-betezea. Bertako baz-

kide eta jaialdi ontara bildu ziran guziek, alaitasun eta elkartasun osoan igaro zuten beren zillarrezko ezte eguna. Egund berezi ontan, txistulariek ere beren saioak eginak zituzten beren ereski goxoz erri-guztia alaiturik.

MEZA ABESTUA. — Goizeko amaia eta erdiak inguru, Itxas-Gaineko bazkideak talde ederrean baturik Eliz Nagusira zuzendu zi-ren. Bertan bildu ziren bertako baz-kide, kanpotik jaialdi ontara eto-riak eta, baita erriko jendea ere. Elizkizun au elkarteko ildako gu-zien alde eskeini zen, bereziki Ju-lío Ortega zanaren alde, bazkun ontako bazkide izanik, oraindik-orain ilberria zelako.

Eliza osoa jendez beterik arkitzen zen. Guzia argiz apaindurik, ala-kotxe berezitasun bat ematen zien elizkizunari. Meza, itzaldi, abesti eta abar goi-goienetakoak izan zi-ren. Elizkizun ondoren, txistulariak bein eta berriro piztu zituzten erri-tar guzien biotzk.

BAZKARIA. — Irurogeta bost bazkaldar ziren maai ingurura ba-tu zirenak, oietaz gainera, erriko agintari, eliz-agintari, erriko baz-kun guzietako ordezkari eta kan-potik etorriak. Bazkadarrak pozik arkitzen ziren. Ondo baino obeto urdaillak ase ondoren, bazkal on-dorengo giro eder eta umore ona-rekin batera ekin zioten txistula-riak beren jarduketari, abeslariak abeslari, bertsolariak bertsolari. An-go oiu eta irrintziak! An-go txam-pañaren tipi taparen otsa! Bazan antxe umore ederrik ugari.

OMENALDIA.—Andonegi Egaña-tar Fermín, mutrikuar jatorra de-gu. Gure erri ontan eta bere in-guruan "LEKONDE" izen-goitiare-kin ezagutzen da. Inoiz edo bein, batek edo bestek agurtu oi-due-nean, esanaz, "Kaixo Lekonde!" itzetik-ortzera erantzun oi-du. "Len... konde" gero alkate eta, orain ezer ez.

Fermín, ez da geldirik egoteko jaioa. Bere bizitza luzean erantzun-bear aundiko aginpideak izan ditu, eta erantzunpide guziet, gizonki erantzun ere. Beste ainbeste egin du ITXAS-GAIN elkarteaz. Bera izan zen elkarte onen sortzaile oietako bat, eta emen ere mailla guztiak igaroak ditu, lendakaritza, idazkaritza, diru-zaitza abar eta abar. Bere langintzatik kanpora makiñatxobat ordu igaro ditu el-kartearen aldeko lanetan, zuzen eta garbi jokatu eta bertako gora-be-era guztiak gizonki azalduaz.

Inori omenaldia egitekotan, orre-lakoxe gizonei egin bear zaie go-razarrea.

Orregatik Otsaillaren 24ean, ITXAS-GAIN elkartearen zillarrez-ko ezte egunez, bere gorapenezko jaiak eskeini zioten bazkide guzien maitasun agerkai.

Beste zorion askoren artean ITXAS-GAIN elkartearen zillarrez-ko azpil edo bandeja ederra jaso zuan, euskerazko eskeintzarekin, bere omen egunaren gomutagarri.

Ondo irabazia du Fermínek, be-re elkarteko bazkideek egin dioten omenaldia.

Egun gogoangarria ITXAS-GAIN-ko bazkide guzientzat eta batez ere Andonegitar Fermín jau-narentzat.

Gure zorion agurrik beroenak ITXAS-GAIN bazkideek eta be-reziki gure adiskide zaar eta jator den Andonegitar Fermín "Lekon-de" ri.

ANDONEGitar ZIRIAKO

dima

JAUNGOIKOAREN OTSEIN
BAT

Egun berezi eta oso eder bat os-patu da Arratiako erri polit on-tan. Bertako seme on baten azu-rrak etorri dira urrintetik, eta bere erriar guztiak baita kanpotar as-ko egon dira an "Ongi etorri" emo-teko. Seme on ori da: Iturrate Zuberotar Txomin Aita, irukoizta-rra. Biteriñoko auzoan jaiotua 1901. urtean. Algortan eta Erroman egin ebazan bere ikasketak. Gazte zala gexotu zan, eta ogeta sei urte bete barik il zan Belmonte'n (Kuenka) 1927. urtean. Ordurik ona, antxe egon ziran Jaungoiko-aren Otsein orren azurrak.

Oraintsu, Algortan eliza barri bat egin dabe irukoiztarrek Ollarretxe-ko auzoan. Bizkaiko eliza onetara ekartea bizkaitar argi-argi orren gorputza erabaki dabe irukoizta-ren Nagusiak. Dimara eldu danean, an gelditu da egun baten. Aurretik esanda egon ziran gauza guztiak. Otsaillaren 14ean, arratsaldeko 7-etan, agintariakaz, dimatarrak gor-putza onartzea.

Dimako enparantza bete beterik egon zan. Gorputza etorri zanean asi ziran zarataka bolanderak. Mu-gidu zan elizarantz prozesiñoa. Erri-aren aurretik ogei abade, danetari-koak: karmeldarrak, pasiotarrak, irukoiztarrek, elizbarrutiko apaizak, elizako jantzi zuriakaz jantzita. Bi-dea, barriz, baltzitura ainbeste jen-teaz, biotzak fedez eta alaitasunez dariola. Ao eta bular guztiak asi ziran abestuten: "Egizu zeuk, Ma-ria, gugaitik errege..." "Kristiñau-aren abestiak eta kanpaiaren otsak ba-ta bestearen ondoan, nor leenago zerura sartu.

Meza alkartua asi zanean, Dima-ko eliza, aundia izan arren, txi-kegi agertu zan. Ikaragarria zan. baita txalogarria, ainbeste jent-ikustea Jaungoikoaren etxean. Ele-izkizun oso ederra, dana euskeraz. Bat edo batek esan dau euskeraz egiten diran eleizkizunak aparteko edertasuna daukela, batez be erri-osoak batera abestu eta batera otoitz egiten badau. Orixe herbera ikusi zan arratsalde orretan Di-

man. Ze gozoa da gure euskera! Jaungoikoa bera be pozik egongo zan Arratiako erri, orretan, ain-beste biotz euskera ederrean Bera aintzalduten ikusi eta.

Aurrera doa meza alkartua. Eto-ri zan itzaldia euskera garbi gar-bian, erriak oso ondo ulertzen dau-an moduan. Itzaldi ori Olabarritar Markos irukoiztarrek, egin eban. Dimko semea berau be. Bere entzu-learen aurrean azaldu eban labur labur Aita Txominen bizitza ona. Itzaldiaren azken aldian auxe esan eban: "Egin leike batera gazte izan eta kristiñau ona izan?... Ala zar-txoa izan bear da kristiñau ona izateko?... Aita Txomin gaztea izan zan; gazte il zan. Aita Txomin gazte izan zan, eta batera kristi-ñau ona izan zan".

Eleizkizun eder ori amaitu zan "Agur, Jesusen Ama" abestuaz.

MARKOS

zornotza

Gure herriaren erdian, Donostia-Bilbo bide nagusian hain zuzen, «Paso Cebra» bat dago, bide hori alde batetik bestera pasatzeko.

Aspaldi hontan hainbat istripu izan da toki hortan. Izan ere oso leku desegokia da kotxez doazenak gelditzeko; baina oinezkoek ere non-bait pasatu behar bidea.

Istripuak ugalduz joan ez daite-zan eta norbaiti problema horretaz pentsa arazteko, otsaillaren 2an, zenbait andre, heuren haurrak es-kutik zituztela «Paso Cebra» le-kutu ziran —SEMAFORO EDO BI-DEPETIK PASADIZU BAT BEHAR DA— dehadarka esaten zutelarik.

Laister etorri ziran 30en bat «ajente» eta bultzaka kendu zituz-ten andre eta haur guztiak.

Eta orain, zer eginen dute ardu-radunek? Jarriko ote dute sema-foro edo pasadizua? Ala, beti ja-rraitu beharko dugu bide hori bel-durrez pasatzen?

algorta

Martxoaren 10ean, Lasarteko ikastolako umeak Algortara etorri-ko dira eta Gran Cineman, goizeko 11,30etan euren dantzak, kantu eta bertsoak eskainiko deuskue?

Antolatzailea, Patronato Aldai da.

—o0o—

Getxok futbol talde bi ditu: Ge-txo C. D. hirugarren mailakoa eta Arenas C. de Guecho eskualdeko lehenengo mailakoa eta biok, ze-

lai ezberdiñetan jokutzen dabe; bai-ña azkeneko uholdeak aundiak izan dirala eta ezin jokatu izan dituzte euren partiduak. Torrelavegaren aurka batek eta Gernikaren aurka besteak.

—o0o—

Domingo Iturrate Zuberoaren gorpua Cuencatik Algortara ekarri dabe eta bertoko Erredentoren eli-zan datza.

Aita Iturrate, trinitario zan eta Diman jaioa.

Orain santu egiteko zai dagoz.

—o0o—

Getxok lau hauzo ditu: Santa Ma-ria de Guecho (Andramari), Algor-ta, Neguri eta Las Arenas (Ondarreta edo Areak).

Negurik izan ezik, beste hirurok umentzako ikastola bana dabe.

Negusin oster, erdal eskola edo kolejoak ugari agertzen dira bai-ña euskal klaseak edo irakaskin-tzak ipintzeko gogorik inundik be ez da sumatzen.

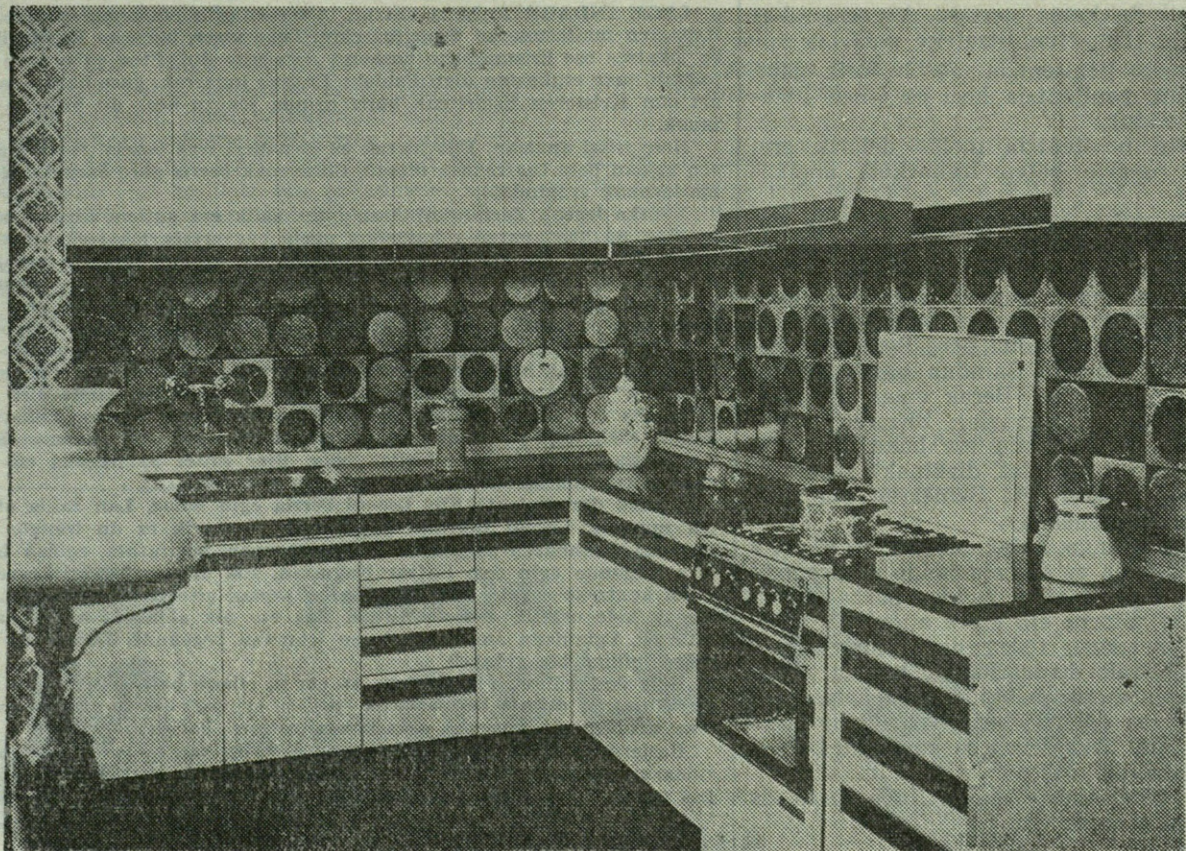
TXUS

bazkari onaren zarpagarria
eta txarraren estalgarria

LA CASA
DEL CAFE

Juan Jirondo

San Marzial, 19 - Urrut. 413801
Donostia

Yany

SUKALDEKO MUEBLEAK

EDERRAK BEZAIN EGOKIAK

FELIX ETXABE, S.L.

Urrutizkiña: 891754

ZALDIBIA (Guip.)

soraluze

EUSKERAREN EGOERA

Gure herria oraindik euskalduna da, 35 urtetik gorakoak danak euskeraz mintzatzen bait dira. Baina urte hoietatik behera oso gutti dira mintzo dutenak, nahiz eta bertako seme gehienak jakin. Askok gordeta daukate balio haundiko altxor bat bezala eta hitz egiten dutenean azkar asko igartzen zaie erraztasunik ez daukatela eta, okerako oraindik-galzoriar daukatela hizkuntza. Izan ere erdipurdizko euskera erabiltzen dute, zaharrak mintzatzen dutenenarekin antzik ez duena.

Nork du euskeraren atzerapen horren errua? Hontan danok gera pekatari, behar zuen garrantzirik eman ez diogulako. Baina zati haundi bat ajolagabeko gurasoena da, ez bait diete bere seme-alabei behar zan garaiean erakutsi. Orain datoz damuak.

Ikastetxe ofizialak ere erru haundia dute hontan, oraindik baztertua daukate eta. Noiz konturatuko ote dira jarraibide horrekin kalte galanta egiten diotela Euskal Herriari! Eta onik, inori ere ez.

Gero, gauza tamalgarria dakusagu herri hontan: neskak aspaldidanik daukatela euskera baztertua; baita baserritakoek ere, «majo eitten bai juek erdaraz beren artean». Hauxe da egin dezaketen baserrikeririk haundiena. «Señorita» larregi baitago, gaztelera hitzegiñaz emakumeagoak direla uste dutenak. Mutillen artean berriz, oraintxe hasia da apurtxo bat euskera entzuten. Neskak baino euskaldun konzientzia gehiago dutelako ote?

Horrelako gauzak ikusita, uste izan dezakegu euskera hilzoriar dagoela. Baina guk uste degu pizten ari zaigula, gazte taldeak euskera-gatik arduratzen ikusten ditugu eta. Badira jo-ta-ke euskeraz gogor ikasten ari direnak. Gaueko euskal alfabetatzera zenbat gazte joaten dan ikustea besterik ez dago. Bestalde, ikastolako haurrei euskeraz entzuteak ere poza ematen du.

Baina ez gaitezen harrotu; oraindik lan asko dago egiteko euskal arloan, izan ere, erdera muinetaraino sartua bait daukagu.

Guk badakigu ez diogula euskerari sendabiderik ipiniko baina hauxe nahigenuke, Etxepareren hitzez: EUSKARA, JALGI HADI PLAZARA. DANTZARA, eta ZABAL MUNDU GUZTIRA.

Gazte talde batek.

eibar

ROBERTO OLABARRIETA

Roberto Olabarrieta, bizkaitarra, kitarra jotzaile izendatua, Eibarren izan zan orain aste batzuek konzieto bat ematen S.C.R. Arrateko aretoan.

Mutil au garai ontako kitarristarik onenetako bat da, 14 urterako piano ta kitarrako irakasle ta Andres Segoviaren ikasle begikoa. Bilbo, Madrid, Barcelona ta ainbat uritan konzietoak emana.

Konzieto auetara eramán dituzten programak zailtasunez beteta izan dira beti, geroz ta zailagoak aukeratzen joanaz beldur gabe. Eibarrera ekarri ziguna ere oso interesgarria izan zan: Mozart, Albeniz, Bach... kide askotako eresi ta ereduz, guzietan bere trebetasun ta musikarentzako maitasuna ageriaz.

Jendeak erantzun ona eman bazuan, Olabarrieta ez zan atzean gelditu. Liluratuta bezala utzi zituan bera entzutera joan ziran guziak.

Aipatzekoa da gainera, entzuleen artean neska-mutil ta ume asko aurkitu zala. Ordua zan ikastola ta ikastetxeetan kultur gaien berriak zabaltzen asteko. Eta naiz ikasten ari diran guzien zenbakiaz berdintzen badegu, oso txikia izan Olabarrieta entzutera joan ziranena, asiera baterako pozik izan gintzeke. Noiz izango degu ba berriz Olabarrieta bezelako kitarrista trebe bat entzuteko zori ederra?

ARRATE

Zerbaiti izena ipini bear zaionean

gure errian, «Arrate» izena izaten da beti leengo aukeratzen dana. (S.C.R. Arrate, Balonmano Arrate, Hotel Arrate ta abar ta abar).

Aspalditik antzerkiak ematen ari ta guzion ezaguna dan antzerki taldeak ere «Arrate» du izena.

Orain arte eman dituzten antzerkietan, garbi ikusi da beren gogoa jendeagan kezka sortzea dala ta bizi lasaiaren aurka jokatzea. Ala ere «Retablo en tiempo presente» deritzanakin bide berriak iriki ta eztabaidaren azaletik barruruntz oinkada aundi bat eman dute.

Talde ona benetan. Naiz Arkotxa ta Barrutia zerbait irtenago ta izen geiagokoak izan, «Arrate» osoa da txalo bero bat merezi duana.

Aurrera Arrate!

BERROGEITA AMAR URTEURRENA

Aurten 50 urte betetzen dira Club Deportivoaren irazpenetik. Au dala ta, urrezko eztaiak ospatzeko jaialdi, txapelketa eta itzaldi batzuek antolatzea nai izan da.

Oitura onak ez galtzeko, urteroko batzar nagusia baino leenago afari bat izan zuten Deportivo-ko irasle ta presidente izan diranak.

Batzar nagusian eztabaida asko agertu ziran ta erabaki asko artu ere, auetatik garrantzirik geien dutenak emen dituzute:

—Zuzendari berriak izendatu: Deportivo-ko presidente... Ignacio Mallagaray jauna.

Pelota... Barruetaña jauna. Ajedrez... Arregi jauna. Eski... Agirregomezkorta jauna. Montaña... Larreategi jauna.

—Batzar zuzendariaren gogoaz beitez, atzerrian Deportivoaren alde egin duan lan guzia eskertu naiean, Amos Ruiz jaunari, orain Mejikon bizi dana, «presidente honorario» deritzan andagarria ematea.

—Epailaren 17an txirrindularien txapelketa antolatzea.

—Epaila, Joraila ta Lorailako astearte ta ostiraletan, gaueko 8etik 9retara, argazkiak ateratzeko zaletasuna dutenentzat, ta gogoaz noski, erakutsiak ipintzea.

—Eibarko bost arazo desberdinez itzaldiak eratzea.

Epailaren 26an, Eibarko Historiaz, Juan San Martin.

Jorailaren 23 an, Eibar ta inguruko eskualdeak, Jose Lizundia.

Asmo geiago ditu Deportivoak 1974 urte barruan betetzeko ta bere egunean emango dira Eibarko berrietan.

Zorionak orain arte presidente izan dan Pedro Lopez jaunari bere eginkizunak bear dan bezela betetzearren ta bereziki Kezka taldeari eman dizkion une ederregaitik.

BERRI MOTZAK

—Epailaren 17 (txirrindularien txapelketaren eguna) izan da aukeratu dana Juanito Txokori brillantez ta zilarrezko medaila bana eskeintzeko. Lan asko egin du Juanito Txokok kide ontako txapelketak antolatzen, Arrateko igoera ta beste askotan zuzendari izanaz. Oso ongi irabazia du 30 urte auetan.

1936-ko guda aurretik txistulari ta musika egile izan zan Leon Laspiur jaunak eta Gumersinda Zabala andreak (Imanol Laspiur-en gurasoak), beren urrezko eztaiak ospatu zituzten Guyuriako errian sendiarekin batean. Beste orrenbesteko urte alkarrekin opa diegu.

—GORUTZ margotzaile taldeak, Fernando Beorlegi, Iñaki Larrañaga ta Manuel Txopitea, erakusketak bat eratu dute Lankideen Aurrezki Ontzian.

—Mikel Larrañaga ezkontzen zaigu Epailaren 8an. Andreagaia Ugalde andereinoa da. Nemesio Etxaniz apaiz jaunak ezkonduko ditu. Zorionak biori biotz-biotzez.

Eli Ojanguren jauna, Indalecio Ojangure en semea, «Comité Técnico del Grupo de Alta Montaña de la F. E. de Montañismo» deritzan taldeko arpedidun andigarria egina izan da. Zorionak.

KRUZETA-tar ODILE

idiazabal

HERRIKO PESTAK

Pasatu berriak ditugu aurtengo San Blas jaiak, eta aurrez egitaraua ematen genuan bezela, ondoren

gertatuaren berri ematea ongi derizkiogu.

Kandeleru egunez abes saio jator bat genuan herriko Eliz nagusian. Tolosako Leidor eta Idiazabalgo Gau Txori, Eleiza puntaz punta beterik eta gogotik txalotuak izan ziran bi abes taldeak. Esan genezake, entzuleen oso gogokoa gertatu zala abes saioa eta aipagarria hoen errespetoa saio bitartean, Elizan giñela oharturik.

San Blas egunean izan zan konzejal aldaketa. Oso talde ederra gelditu da. Izango dute zer egiña, herri txiki hoetan arazo ugari sortu ohi da ta. Donostiako Goizaldi dantzariak ariñ asko dantzatzen ikusi genituen arkupean, enparantza, dantzatzeko, bustia baitzegoen.

San Blas txiki egunean, herriko Arkaitz dantzari taldeak saio bikaiña eskeñi zigan, oraindik dantzari gazteak dira eta saiatzen badira badago hor etorkizuna. Ondoren, Ayerbe eta Iruntxiberrri haizkoran eta korrikan; jende asko inguratu zuten; Ayerbe irabazle. Kosme Lizasok eta Eusebio Igarzabalek bertso bikaiñak jaulki zituzten eta berriro herriko bertso zaleatasuna nabarmendu zan.

Aurtengo pestak alaitasunez igarotzeko ez dira izan hain egokiak. Abenduaren 19an hasi eta Otsailaren 5arte, lima fabrian oporrean eta lan tokia itxita egon baitira; hirurehun bat langille lanik gabe ez baita txantxetako; hori etxera iritxi arte ez gera konturatzen. Pesta gogo aundirik gabeko sendi bat baiño gehiago izango ziran aurten Idiazabalen.

ELEIZ GIZON ALDAKETA

Amazazpi bat urte gure erretoe eta apaiz izan diran D. Ignacio eta D. Jose Andres erretiratu zaizkigu. Hoen ordezko D. Buenaventura eta D. Francisco etorri zaizkigu; erretoreaz zaldibitarra eta apaiz gaztea Ibarakoa; lanerako sasoi bikaiñekoak nola bat ala bestea; ongi etorriak Idiazabalera.

GURASO ELKARTEKO BATZARREA

Berri hauek argitaratzerako ospatu izango da Guraso Elkartearen urteko batzar nagusia. Bertan azalduko dira urtean zear eman diran ekintza garrantzitsuenak. Azkenean junta berritzea ere izango da.

AXARI

elgoibar

OSKARBI ETA ARANBURU JAUNA

Oskarbi taldea izana dugu Elgoibarren. Euskal musikaren arloan, antxina-antxinako kantuetatik hasita egungo kantuetarainokoak abestu zizkiguten. Askotan aditua nuen talde honen kanta-sorta, bainan ez sekula Ostiralean bezain gustora. Aranbururena berriz, oso interesgarria iruditu zitzaidan. Haseran, ur pitxarra bere ondoan ikusi nuenean, pentsatu nuen, horietako «rollo» bat jasan beharra izanen nuela. Bainan, zorionez ez zen nik uste bezala gertatu. Aranburu jaunak, euskal musikaren sorrera agertu zigan. Ondoren, haur kontak, amoros kantak etabar agertu zizkigun. Oskarbi, bakoitzeko, eredutzat kantata pare bat bota zizkigun. Zorionak bada Oskarbi, Aranburu eta batez ere Ongarri talde eratzaileari.

«PELOUSE»

Iriki berria dute gure «Pelouse» famatua. Kosta zaio irikitzea. Ni ez naiz sekula dantzatokien zale izan, dantzan egiteko behintzat, bainan «Pelouse» oso ondo dagoela esan behar dut egia esatea nahi baduzue behintzat. Dekorazioari oso ona derizkiot. Leku prolemak zeharo konpunduak daude. Barman serbizioa eta beste oso azkarrak dira, arropak uztekoa ez ezik. Jarlekuak oso dira patxaroso. Eta beste hainbat gauza momentu honetan bururatzan ez zaitzaidanak. Lujosoegia ez ote den Elgoibar bezalako herri bantzat burutik askotan iragan zaigu han egon garenoi. Gauza bat du benetan eskaxa, (komodidade alde-tik) bertara joateko bidea. Aurre-

ragoko batetan hitzegin dugu honetaz eta autopistak emaniko diruaz. Ea ba Erretxindi, bejondeizula.

LARUNBATEROKOA

Larunbat honetan ere, bestetan bezala, izanak gara ORAIKOKo Disko-Forumean Jhon Mayall-i jarraiki, oraingoan «U. S. A. Unión» L. P.a aztertu dugu.

Norbaitek galda dezake zergaitik ote duen izen hau, nik, ahal dudan eran onenean erantzungo diot. Jhon Mayall-ek, aurrekoan esaten genuen bezala, ez zuen sekula amerikanoekin musikarik egin Larry Taylor-ekin hasi arte. Bainan oraingoan bere taldekoak amerikanoak dira. Hemen ba izenaren arrazoiak. Biolina Don Harris-ek jotzen du. Honek, musika klasikako 10urte ditu. Larry Taylor-ek bajoa, Harvey Mandel-ek kitarra eta Jhon Mayall-ek pianoa, aho soinu eta kantua beste batzuen artean. Harvey eta Larry «Canned Head» famatukoak ziren. Disko honen kolpea «Crayng» kantuan datza. Bertan biolinak soinu zoragarriak egiten dizkizu. Batzuetan negarrez ari dela ematen du, izan ere, kantuaeren itzulpena horixe da «Negarrez». Kolpe ederra biolin klasiko baten sartzea «Blues»-en-arloan. Hau dena Jhon Mayall-ek zuzendua noski.

HASIER

bergara

Aspaldi ontan ez degu izan aukerarik gure kronikatxoa azaltzeko ba gure erri paketsu ontan ez da sortu gauza berririk edo sortu bada ere, ez du merezi gauza txiki oiek egunkarian agertzea, edo ta, bestela, garrantzi aundikoak aundiegia diralako auek ere bear dan neurria beartu delako, berdiñezko gauza sortzen zitzaizkiote eta alaxe igaro dira egunak eta asteak ezer egin gabe, bainan tira, orregaitiok ere alakoren baten guri ere eldu zaigu epea aurrera egitekoa eta aurrera egin bear.

ETXE BIZITZAK

Boluko solo edo zelaian asi dira etxe bizitzak egiteko lurra gertutzen. Toki egoki eta bikaiña Bergara ontan bikaiñik badago ba bertarako bideak bi tokitatik artu lezakete; erritik urrin eta gertuan, pakea nai duenentzat edo ta iskanbilletan murgiltzea naiduanentzat; gure ustetan, gauza bat du txarra, salneurria.

Gure erriari, zenbaitek, «villa proyectos» esanda ulertzen due baiñan kontu auetan esate oiek alde batera utzi bear begi aurrean agertzen diralako.

Etxe bizitza auek zutituko diran lurrak denbora bateko D. Ignacio Murua Balzola (erri ontan Beko Kondea esanda ulertzen da) ziran, eta uste genduan (esaten duena egia baldin bada) erriko jendearentzat erdi duan izango ziralba ba onen eriotzean sasoi artako aldiakariak aipatu zuen zenbait ondasun erriarentzat, baiñan itxura dagoanez, ondasun auek ipuiak dira edo beartsuen ametsak, danok dakigu beartsuen itxaropena pioi kamiñeruen itxaropena dala, luzea, geroago, noizbait, alakoren baten; Satanasio jaunak nai duenean.

UMORE-ONA ABES TALDEA

Joan dan igandean illak 17 TV deiari erantzunaz, 16 lagun atera ziran onen aretoan abes kanta aldi bat egitera. Esan digunez lau abesti kantatu zituzten, auetxek dira: Migel G. Bastidan, AGUR JAUNAK. GUDA ZITALA. SAN JUAN eta bat gaztelaniaz, RIO PROFUNDO.

TV datorren igandean, seiretatik zazpirak aldera azalduko duala esan digute.

Zenbait aldiiz entzun degu ango zuzendariak, Lutelestiako kontuetan arin xamar ibiltzen dirala ba talde auen aurkezpena egiterakoan itz auek erabilli zituzten. «La provincia de San Sebastián nos envió un grupo músico vocal».

Beeko doiñu-mailleko baten abots gogorrek aitzan eman zizkioten esanaz, gipuzkoarrak, bergarakoak ziralba, eta orrela egin zuten.

JESUS ARPAL JAUNAREN ITZALDIA

Atzo, asteazkena, gaueko zortzi-retan «Escuela de Maestría» aretoan itzaldi bikain bat agertu zigan gaztelera, «VERGARA. FAMILIA Y TERRITORIO EN EL PASADO». Arpal, jauna 1967-71 erri ontako Ensenanza ikastetxean, irakasle izana degu eta berari esker, jakin genduan Elosu auzoan gaztelu bat izan zala eta gaur egunez onen aztarnak oraindik ikusi lezaketela; San Pedro, eleiza, prantzesak ondatu zutela; euskeldunek, bere lurra-entzat zaletasun berdin gabekoa dutela eta gizaldietan daramakien izate ori ez dala bein baten galtzekoa.

Ordubeteko itzaldi ederra, onen bukaeran txalo ugariak jo zizkigun eta Alkate jaunak, Okinan Bergarako ikuspegi bat eman zion.

Jendea, erruz. Gutxitan ikusi dan bezela, izan ere Arpal jaunak, ori eta geiago merezi du.

MENDIKOI

aretxabaleta

«ALKAR»

Orain arte ez dugu Aretxabaleta-ko berri asko eman, baina gure mututasunari huts, eta idazteari eman diogu behingo batean.

Eta gure lehendabiziko gaia, «ALKAR» izanena da, hain zuzen ere. «ALKAR», Elkarrekin kultura eragile bat baino ez dugu.

Herrian, aspaldian diharduena. Bere baitatik, gauza ederrik atera izan da, eta azken hauetan ixil zamar ibili bada ere, ibili denez, berriz ere indar hartzera doala esan dezakegu.

Lotsagarria bazen ere ez genuen Elkarrekin hontzat batzoki ere agian. Orain arte herriko Liburutegian biltzen ziren batzordeko zirenak ere, orduen eragozpenak gainditurik.

Baina, azkenean lortu dute nonbait batzoki berezi bat ukaitea. Otsailak 22, inauguratzen da. Hau dela eta inor pozik bada, gu gara. Batzoki berri hau, Udaletxeak ezkeina izan da.

Apaindu beharra ere izan du, lehendik herriko gartzela izanikoa bait da, baina gaur ikusita ez luke inork horrelakorik sumatuko. Benetan bitxia. Ez da ba, pozteko baina, lehen gizonaren askatasuna mugatzeko izan diren hormak, egun kultura eta alkartasunaren habia bihurtzea; askatasun bide alegia.

UDA-MENDIZALEAK

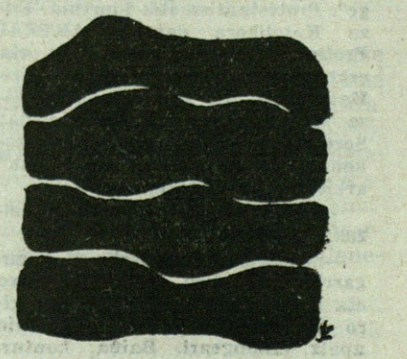
Udako mendizale taldeak, argitara berri du aldiizkaritxo baten lehendabiziko alea. Mendi eta mendizaleei dagozkien zenbait berri zabalduez.

Ideia, oso ona iruditzen zaigu. Ez ordea egiteko forma. Derrigorrez salatu behar dugu, zer eta mendizaleen artean, izenburutik has eta azken izpiraino, dana gaztelaniaz egina egotea. Ez da bidezko jaunak. Arjentinan ere, ziur naiz, euskaraz, «MONTAÑA» «MENDI» esaten dela ba dakitena. Dirudienaz Aretxabaletan ez.

Abenduaren 28an aterea izan baltz bazitekean adar jotze ziztrintzat botatzea. Baina, ez dugu huste, egunero Abenduaren 28a denik.

Udako mendizaleei, edo agian aldiizkari horren arduradunei, euskaraz idaztea eskatuko genieke. Laguntasunik behar badute, eta ez dut sinistu nahi gure herrian euskaraz idazten dakienik ez dagoenik, gu ere hemen gara eta gure laguntza ere eskainia dute.

INTXI

JOAKIN AROSTEGI

Apaizen ezkontzak naaste-borraste eta kezkak sortu ditu.

Apaiz ezkonduak eta ezkongek naasian ez ote da izango gerora Kristoren Eliza?

toren Eliza?

Joakin Arostegi erriaz eta elizaz kezkatutik bizi den apaiza dugu. Onetaz jabetzeko ez dago bere ondoan bizi bearrik. Aski dugu Z. ARGIA bere lanak irakurtzea.

Apaiz ezkonduen arazoa dakarkigu gaur elkarrizketarako maaira. Lehen ere idatzi izan du D. Joakin Arostegik onetaz. Beste zenbait erretore, teologo eta sikologori ere deitu diegu elkarrizketa onetara. Isilik geratu zaizkigu. Zenbait teologok ez duela betarik erantzun digu.

D. Joakin Arostegi bakarrik izan da zezenari adarretatik elitzen astartu dena. Inork ez dio arazo oni orpotik eldu nai. Bien bitartean kristau erri bat, apaiz bat, onen etxeokak egon daitezke ilunpearen eta naaste-borrastearen ondorioak jasaiten.

Bizitzak, denborak, geroak, teologiak erantzun bearreko galdera asko dago zintzilik. Zer da eta zertarako da apaiza? Betirako ala aldi baterako apaiz? Lantegiko, politikako eta familiako eginkizunetatik aske ala oietan murgildurik?

Apaizkera berri bati bide emanaz argituz joango dira galdera auk. Era guztietako apaizei utzi bear zaizkie bideak zabalik. Bestela itotzen ari gara arazo auen barruan dagoen izpiritua.

Kristauen zerbitzari dugu apaiza. Zerbitzu orrek eska diezaioke familiako lotura guztietatik aske irautea. Baina zerbitzu orrek berak eska diezaioke gauza ez denean erretiratzera ere naiz eta artean sasoiako izan gorputzez. Zerbitzu orrek berak eska diezaioke lantegiko, politikako eta familiako eginkizunetan murgildurik bizitzea.

Dena den «zelibatoak» ezkongek izatea baino geiago eskatzen du. Diruzalekeriatik, norberekoikeriatik, agintekeriak, indardun eta dirudunetik eta abarretik aske egotea eskatzen du. Era askotako ezkontzak dira. Kristaua, ordea, bat bakarra; emazte batekin egiten dena.

Idatziz eman nai ditu erantzunak D. Joakinek. Idatziaz utzi dizkiogu galderak ere.

—oOo—

—Zer iritzi daukazu apaizak «ezkongek» izatera beartzen dituen eliz legeaz? Eliza katolikoko apaiz guztiak beartzen al ditu?

—«EZKONGE» izatera beartzen duan legerik ez luke izan bear Eliz barnean. Ezkondu ala ez ezkondu, apaizak berak erabaki bearreko gauza dela, derizkiot. «Ezkongetasuna» Karisma bat, Jainko doai berezi bat da. Jainko Karisma ori lege lotzea edo kondizionamentu batzuen azpian jartzeari ez deritzat bidezkoa denik. Apaiz izateko, nai eta nai ez ezkongabea izan bearrak, kaskartu egiten du, nerekiro, ezkongetasunaren balioa. Inork bear-tu gabe, berak nai, apaiz ezkongek Eliz barnean ikusten baditu-gu aberasgarri gertatzen da ezkongetasun edo birjindadea. Gaiñera... Norbaitek nai izan dezake apaiz izan eta batera ezkontz bizitza eramatea; zer dalata, apaiz izan gabe utzi onoko au?

Elizaren kondairan, apaizak ezkongek eta ezkonduak izan ziran bosgarren gizaldia arte. Bosgarren gizaldian, Leon Magno, Aita Santuak, dekretu baten bidez, erabaki zuen apaizak ezkongek izan bear zutela. Gizaldietan ordea aintzakotzat ez zan artua izan lege ori; leen bezela jarraitu ziren apaizak; ezkongek batzuk, ezkonduak beste asko. Amabigarren gizaldian, Letranjo Batzar Nagusiak erabaki zuen, apaizen ezkontza ez zela zilllegi ez eta ere baliokoa; «ilicito» eta «inválido» zala alegia apaiz-ezkontza.

Azkenengo Erromako Sinodoan, Gotzai askok, batez ere Afrikarrek, biziki eskatzen zuten gizon ezkonduak apaizteko baimena.

Gaur egunean ere, Eliza Katolikoko apaiz guztiak ez dira «ezkongek». Protestantismotik bihurtuta, Eliza Katolikora datozen ARTZAI Protestante ezkonduak, apaiz eta ezkondu jarraitzen dute gure Eliza Katolikoan ere. Au sartaldeko Eliza Katolikoan gertatzen dena da; Sartaldeen edonork daki, apaiz «ezkongek» artean apaiz «ezkonduak» arkitzen dirala betidanik.

—Zer zailtasun ditu gaurko apaizak «ezkongek» irauteko?

—Sexoaren itsumeneko giro izugarri batean bizi gara gaur. Sexo eta lizunkeriak ito nai gaituen giro ortatik ies gitea oso zail zaio apaiz ezkongeari. Baiña, kontuz,

lizunkeriak giro ori «EZKONDUNTZAT» ere or dago. Ezkongek izatea, gaur egunean zaila da; baiña «ezkondu» zintzoa izateak ere badiu bere lanak. Munduaren erdian Kristoren testigu apaizak eta kristau soilak berdin izan bear dugu. Sexoaren itsumenean ez erortzea, zein gauza zaila den! Arrisku ori ezkongek eta ezkonduentzat dago. Kristoren Espirituari oso loturik egon ezik, galduak gera.

Bakardadetik ere badatorkio apaizari «ezkongek» irauteko zailtasuna. Leen, erri bizitzan, apaiza norbait zen: Aita, kontseju emale, ongille. Nortasun aundia zuen apaizak gizarte bizitzan. Gaur? Gaur egunean galdu du nortasun ura; askoren artean, bere bizitza ez da aintzakotzat artzen; gaur gutxietsi eta despreziatua dago apaiz bizitza. Gizartearen aurrean, bere ezereztasuna nabaitzeak, «bakardade» aundira darama apaiza. Eta «BAKARDADEA» ain da arrisku askoren bidea...

Batikanoko azken Batzarre Nagusian, kristau sekularren teologia gin zan. Goi-goreneko mailan gelditu ziran. Ordura arte, bere bereak zituela uste zuen apaizak, Elizako aunditasun eta eskubide asko. Oker zaudete, erantzun zien, Batzar Nagusiak. Eskubide eta aunditasun oiek kristau sekularren dagozkionak dira. Ordudunik ona, apaizak, Eliz barnean, utsaren urrengo nabaitzen du bere burua. Bere baitan, galdezka ari da: Zer naiz ni? Zertarako? Zer nere eginkizun berezia? Galdera auei erantzun eziñak, apostoladutzarako kementa eta adorea kentzen diote. Leengo pozik ez du lanerako. Tristurak zenbat ondamenti leikarkio-ken apaiz-bizitzari!

—Eskerrik ematen al dio gaurko gazteriak apaiza «ezkongek» izateari?

—Ez dezagun pentsa erabateko gazteria dugunik. Gaur eguneko gazte askori berdin zaiola uste dut apaiza ezkongek ala ezkonduak izatea. Apaiz arazoak, oso buruko min guti damaiote. Gazte geienak, materialismo, sexoaren geiegiakerietan, erdi-itoan dabilazala, uste dut. Gozatu munduan, al dan gelena, ori da gazte askoren elburu bakarra. Erri arazoak eta Elizarenak gutxi kezkatzen du gaur eguneko gazte asko.

Erri miñez eta Eliz arazoaz kezkatutik bizi diran gazteak ere badiugu ordea, Jaunari esker. Kezkatu bizi diran gazte auei berdin xamar izango zaiela uste det, apaizak ezkongek ala ezkonduak izatea. Bakarrik eskatuko diete beren eginkizunetan, leialki eta zintzo jokatzeke.

Orri orrela izanik, gaurko gazteriak ere ispirituak baloreak jasotzen badakiela uste dut. Lege utsez eta nai eta nai ezean «ezkongek» diran apaizak ez dituzte oso aintzakotzat artuko. Erriaren onagatik, jendea zerbitzu ederrago bat emateko asmoz, Elizari murruntza bikainagoa eskeintzeko asmotan, «EZKONGE» gelditutako apaizak, guztiz txalogarri izango dirala gazteen begietarako iruditzen zait.

—Nolako apaiza bearke luke gaurko gizarteak?

—Nolakoak? Ezkonduak apaizak eta ezkongabeak. Bi era auka-koak bear dirala uste dut. Geroaren berri ez dut. Nerekiro, lur mugaz osatutako Parrokiak iltzera doaz. Talde tikietan banatutako izango dira geroko kristauak. Gaur egunean Sinismen-taldeak edo «Comunidades de fe» deritzate. Talde bakoitzak aukera dezake, batez ere Eukaristi Batzarretarako, taldearen Buru izan bear duen apaiza. Apaizetarako aukeratu au, izan bedi ezkondu edo ezkongek. Aldi baterako aukeratu. «Ezkongek» izan nai duan apaizak ere, ez dut ikusten zer dala eta betiko «ezkongek» izateko itza eman bearra duenik. Bere aukeramen eta askatasuna onartuaz, berari derizkion arte iraun beza «ezkongek». Emen eta an sortutako kristau taldeen batasuna egiteko, pastoralgintzan eskolatua izan bedi apaiza. Talde oien Erretore edo Bisitalari eskolatu ori, berdin izan ditek ezkondu edo ezkongabea. Barrutiko talde guztiak Gotzaiagan osatu eta elkartuak izan bitez. Orrelako zerbitzu izango ote da geroko Eliza? Beste edonork bezela, famili bizitza eramango duten apaiz ezkonduak ezagutuko ote dituz geroak? Pastoralgintzari lotutako apaiz ezkongek beste oien ondoan ikusi al izango ote dituzte geroko kristauak? Apaiz ezkonduak eta ezkongek naasian ez ote dira izango gerora Kristoren Elizan?

—Zer eskatuko zenieke ezkondu diran apaizei?

—Gure artean ezkondu diran apaizen jokabidea ez dut garbi ikusten. Erri eta Elizaren onari begiratu emana izan al da pauso ori? Ditekeena da. Ori ala izanik, elkar artuta, elburu baten atzetik, taldearen bat ezkondu izan balitz atsegin izango zitzaidekan. Ezkondu ondoren, «ELKARTE» bat beren artean sortu denik, ez dut entzun. Frantzian, burrukalari biziak izan ziran ezkonduak apaizak. «Echanges eta Dialogues» zeritzan elkartean oso erantzule izan ziran: «EZKONDUTAKO GERA, zioten, BAINA ALA ETA GUZTIZ ERE APAIZ JARRAITU NAI DEGU». «Ezkongek utsak apaizetarako» zegoen Eliz-legearen kontra biziki burrukatu ziran. Gure arteko apaiz ezkonduak orrelako ezertxo egin dutenik ez dut uste. Alferreko burruka dela? Bearbada, gaur bai; baiña gaurko burrukaren fruitua, geroko Elizak ez ote zuan jasoko? Egia esan, ez luke zuena bakarrik izan bear burruka oiek; Apaizgintzari jarraituaz, ezkondu ala ezkongek izateko askatasuna apaizak bear lukeela, pentsatzen dugunok, lanbide orri eldu egin bear genioke.

Gaurko Eliz legeetan apaizgintzari egiterik ez duzuenez gero, «ESPIRITUZ» bada ere gurekin apaiz jarraitzea nai izango nuke. Psikoloji aldetik zaila dela zuen eta gure adletik leen bezela adiskide eta senide jarraitzea? Zailtasun oiek, ordea, guziok bat egiñik, erri eta Elizaren onari begiratu, biziki arintzen saiatu bear degu.

Zoritzarrez gaurko apaiz lanik egiterik ez duzuenez gero, zuen ezkontza bizitza izan bedi benetan kristau ezkonduen bizitza ederra. Ebanjelioaren erara bizitakoa. Apostoladutzan, politikan, errigintzan, giza eskubideen alde jokatzen, leenetako mailakoak izan zaitzela. Ain kristauki bizirik zuen ezkontza bizitza, edonork konpreni dezala «APAIZ IZATEA EZ DA GOELA ASERRE EZKONTZA BIZITZAZ».

—Zer, kristau erriari, oien aurrean?

—Ez gerala inor apaizgintza utzi eta ezkondu diranak epaitzeko. Berak emaniko pausoa guztiz dela errespetagarri. Giza-eskubide bat

dela, bakoitzaren barne kontzientzia errespetatu bearra. Ezkontzeko izan dituzten arazoak arinki epaitu eta alpatzeko eskubiderik ez dugula. Ezkontzen diran apaizak biotz konprenio aundiz eta maitasun gozoz artu bear ditugula. Ezkondu-tako apaizen artean Eliza eta Erriaren alde lan aundiak egiñikoak badirela eta euekin esker oneko agertu bear dugula. Ezkontza ez dela gaurdiko auzaren ezula; Kristok eratutako Sakramentu aundi bat dela eta ezkondu dan apaizak ez duela txantxetako gauza egin.

—Zer eskatuko zenieke apaizei eta batez ere gotzaiari oien aurrean?

—Bai apaiz eta bai Gotzaiak bear ainbat luzatu ote diegu gure eskua apaiz ezkonduari? Bear ainbat babetu ote ditugu? Era guztietako laguntza eman ote diegu (diruarena ere bai) ezkondu diran apaiz anaiei? Ezetxean nago.

Badakit teoria bat dela; teoria ori egia biurtzea gauza zaila dela; baiña apaiz-espiritua galdu gabe, ezkondu direnak pozikoro ikusiko nituzke Eukaristi Batzarretan, beste apaizekin, aldare alboan, aldarretik aalik eta gertuena. Mezariak ez, baiña Zergatik Jauna banatu ez? Zergatik ez dituzte zuzendu bear itzaldiak ere Eliz-Batzarretan? Emen eta an beste orrenbeste ez ote dute egiten Sekular uts diran kristauak?

Eliz ekintzetan, Kurian bertan, Barruti administrazioan, apostoladutzaren zuzenketan, zer dalata ez dute toki euki bear ezkonduak apaizak? Apaiz ezkonduak ez dutelako naiko? Aukerarik eman ote zaie? Teorikoki mintzo naizela?

Egiari berea zor zaio. Gure errian «choc» eta eskandalu biza jaso dute kristau askok gure arteko apaiz batzu ezkondu diranean. Beste apaizen alboan, bat edo beste ezkonduak Eliz ekintzetan bat egiñik ikus al bagenitza, eskandalu ori tikiagoa litzateke. Zer dalata ez luke ala izan bear? Zaila dela? Bai noski; eta gaurko egunean zer da gauza errexia?

Apaiz batzu ezkondu dira eta gerora ere ezkonduko dira gure artean. Apaiz ezkontza gertakizun bat da. Gertakizun orrek naaste-borraste eta kezkak sortu ditu kristau askoren biotz barneetan. Gure erria ez zegoan gaur arte orrelakorik ikusten oitua. Gertakizun auen aurrean mutu gelditu gera erriko apaizok kement eta adore gabe arkitzen guralako batzuetan eta geienetan; nola mintza asmatu eziñik gaudelako. Bitartean gai oni buruz, Ebanjelioaren argitasunik ez zaio eman erriari. Barruti osoari dagokion gertakizuna izanik, gure Gotzaiak mintzatzeko eskatuko nieke. Pastoral edo eskutitz baten bitartez, Ebanjelioaren argiz argi biezagutu apaiz-ezkontza arazo au, izututako ainbat Eliztar lasaitu dedin.

—oOo—

Zabalik dauzkate ateak teologoak, sikologoak, kondairalariek, apaiz ezkonduak, kristau soilak eta abarrek. Gaurko bizitza osoan apaiz-artza lanean jardun den baten iritziak azaldu ditugu gure aldizkarian. Oar-txo onekin bidali dizkigu erantzunak. «Nere kontzientziarekin leialki jokatu nai izan dut eta nere barne baitan senti bezela, dijoazkizu erantzunak. Urola-Ballarako bi erreto-reengandik jaso dut argia eta laguntza. Bijoakie nere esker ona».

ERRIALDE